This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

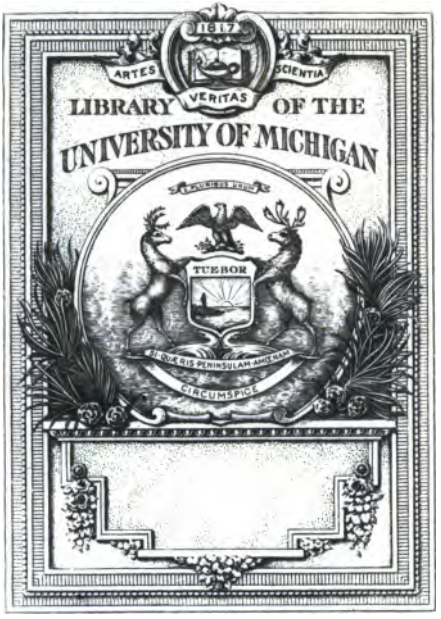
1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

839.78
W94st
1902

Storgubbar

och

Stackare.

Små bilder ur allmogens lif

af

HENRIK WRANER.

Författare till "Tösaknep och Pojkahyss," "Dundertöser och Käringaskrällen," "Muntergökar och dummerjönsar," "Kärleksglöd och Hjärtenöd," "I skånska stugor," "Stuesnack och Stätteslams," m. fl.

CHICAGO.
The Engberg-Holmberg Publishing Company.
1902.

Innehåll.

Tusenkonstnären 3
Så fick hon sin gubbe..... 16
Ärfdt förgår, förvärfdt består..... 30
Luffarens julafton..... 44
"Här krusas inte länge!"..... 56
För trettio silfverpänningar..... 67
En kattsingens process..... 85

Scandinavia
Bonnier
11-18-30
22954

Tusenkonstnären.

För trettio eller trettiofem år se'n stod konsten just inte så synnerligt högt i Hönslösa.

Och däröfver kan man inte undra.

Kyrkans altartafla, menighetens första estetiska uppfostrarinna på landsbygden, var "fabrikserad" af en bymålare, som försett samtlige de i *Nattvarden* deltagande *elfva* lärjungarne med de värsta skråpuksansikten — med cinnoberröda kinder och lingult hår — under det förrädaren, hvars eldröda peruk tycktes sitta på ett hufvud, som var vändt helt om bakåt, var klädd i en tröja, som liknade Skånska infanteriregementets, och den förrådde i en klädnad, som var ett olyckligt mellanting af ett prästkoftanett och en af Kleins impregnerade regnkappor.

I hemmen funnos sällan andra taflor än "kistebref" — oftast af tysk härkomst i träsnitt — eller, om det skulle vara fint, i kopparstick. Ibland af en konsterfaren skollärare och då oftast i skrikande färger. Ämnena voro merendels: *Josef säljes af sina bröder, Martin Luther, Carl Johan* eller *Garibalder, Abraham offrar sin son Isak* eller *Den heliga jungfrun.*

Eller också en "födelsekrans."

Denna innehöll namnet och födelseåret på den lilla till exempel

Hanna Phers, Doter

född d. 207:de Febr. 180068.

i en märklig blandning af fraktur, anglosaxiska och skrifstilar med derom anbragta ljusröda snödroppar, mörkblå tulpaner och pionlika rosor, dem ingen botanist i verlden skulle kunnat inrangera i något naturligt system.

Alla dessa "taflor" voro utförda "efter gehör" — som det hette — och vittnade om ett förakt för perspektivets lagar och färgskalan, hvilket man nu för tiden endast sällan finner ens hos "symbolisterna" eller dem, som smeta ned järnvägshotellens ytterväggar oppe i Norrland med "fjällutsikter.".

* * *

Och ändå hade Hönslösa en "tusenkonstnär".

— Det vill säga, sa nämndemannen en gång, inte ä han nå'n riktig tusenkonstnär, inte, fast han nu en gång har fått ordet om sig och öknamnet på sig. Inte kan han några riktiga konster, inte, sådana som de göra på marknaderna, till för exempel. Inte kan han förvända syn på folk, äta brinnande blår eller sluka svärd eller slå volter, gå på lina eller

knäppa hop benen på ryggen, inte, fast Ni ska veta att han har anlag till allting, det högfärdiga belätet, så han hade kanske kunnat sådant också, om han hade varit född af tattrar och fått mjälten utskuren på sig, när han var barn.

— Hvad kan han då? sporde jag nyfiken

— Han kan spotta flöjt, blåsa på klarinett, fila fiol, handtera dragharmonika — —

— Det är ju ett musikgeni!

— Och så kan han slå åder och koppa, sätta iglar, slakta svin, rita kistbref, tälja pölsepinnar, måla staket, laga låsar, prenta påskägg, bota "skäfver," läsa bort etter, ta igen tjufgods, slipa rakknifvar, kitta porslin, rensa rökpipor, söka upp källsprång under jorden, binda in böcker, dressera jagthundar, förgöra råttor och möss, loppor och löss, stöpa granljus, spå i kaffe, "sjunga fyrstämmigt", göra kuvert, laga klockor, klippa häckar, ta ut fläckar, bota kreatur, diktera bref — — —

— Det var mig en mångsidig karl! Den eger väl flera tunnor guld?

— Pyttsan! Han är fattig som en hök och torr som en trästicka! Nej, då lönar det sig bättre att ärfva ett halft mantal och gifta sig till fem åttingar — det kan en lefva på och bli fet. Men konsten kan en tro på och lefva för, tills man svälter ihjäl.

Och nämndemannen skrattade så tårarna runno ner för hans blåröda kinder.

— Det var inte galet sagdt, nämndeman!

— Galet!! Hm! En nämndeman, som har sju åttondels mantal, har alltid rätt, när han talar om konstnärspaltar. Om det så är om en tusenkonstnär!

* * *

Några år senare träffade jag personligen samman med den omtalte tusenkonstnären, som i det borgerliga lifvet bar och lydde namnet Ola Wennerdahl. Vi kommo i samspråk och blefvo med tiden goda vänner. Det var en egendomlig personlighet, som under andra förhållanden kunnat bli något stort, kanske.

En gång sporde jag honom, huruvida han verkligen kunde allt det der som ryktet visste att förtälja om honom.

Han skrattade klipskt.

— Jo-o-men! Och mycket mera därtill. Mycket som aldrig ens nämndemannen anar, sa han. Bland annat konsten att lura dumma nämndemän. Lura dem ordentligt — lura dem att göra en god gärning.

— Det var styft! sa jag.

— För ett par år se'n blef nämndemannens lilla flicka allt sämre och magrare, ser han. Och de tänkte nog på att vända sig till nå'n klok käring, fast de skämdes att tala om det. Nu kunde jag ju helt enkelt sagt till karlen rätt fram: "Ungen tål inte vid

kaffe tre gånger om da'n och inte heller fett fläsk vid de åren, utan hon skall bada och äta barnamat." Men se, det hade varit rent för simpelt! Och för vatten var nu nämndemannen sjelf rädd som en kycklinghöna — han hade troligtvis inte badat se'n han blef så villig så han kunde gå för sig sjelf — och nämndemanskan skulle naturligtvis aldrig haft hjärta att låta vatten komma när deras unge — annat än på händer och ansikte.

— Ja, jag undrar när vår allmoge ska få klart för sig hur nyttigt ett bad är för ett barn!

— Aldrig i detta lifvet! Nå! Deras husman, en fattig skomakare, som sydde och snörpte dag ut och dag in, hade sjukt i huset vid samma tid: käringen låg för döden, bara af brist på kraftfoder, för hos fattigt folk ska barnen ha de stackars små smulorna, som finnas — en hungrig mors inelfvor kunna nog skrika bra, men värre skrika utsvultna ungar. Och när de gapa, känner modern det värst.

Själf hade jag inte råd att hjälpa stackarne, men "fiffig finner alltid råd."

Jag sa till nämndemannen, när han jämrade sig öfver deras Lisbeth, att säkert hade tösen fått en svår sjukdom, som hette — — — jag tror jag drog till med *superlativerosa* eller *gastrinosa* eller något så'nt der toseri. Se, skulle en förr i världen — och nu med stundom — ordinera nå'nting åt gammaldags böp-

der, var det maffen att få ett riktigt långt och konstigt namn på sjukdomen. Det här skrämde honom lite dessutom, derför att det började med *super* — sjelf hade han inte i sina dar spottat i glaset, så han var rädd att fädernas missgärningar kunde bli straffade på tösen, förstås. Och så sa jag, att enda botemedlet var att ge barnungen ägg, mjölk och hvetebullar i stället för fläsk, smör och kaffe och så skulle de bada henne i salt vatten två gånger i veckan.

Det der rynkade han på näsan åt, förstås, men jag hade allt en trumf att spela ut, också. Jag sa, att de skulle klippa tre hårstrån af tösens hufvud hvar natt klockan tolf och de stråna skulle läggas i ett stop mjölk följande morgon klockan sju — man ska alltid hålla på de heliga talen, ser han! — och den mjölken skulle ges åt en svartmuskig kvinna, som hade fått sju barn och tvillingar minst en, helst två eller tre gånger.

Nu blef der måtro fröjd i nämndemansgården öfver att den mörkhyade skomakarekäringen låg skral — hur i all världen skulle de annars fått i en svartmuskig mor till sju ungar och två par tvillingar?

— Bravo!

— Det bästa af allihop var att skomakarens kvinna blef frisk förr än nämndemannens tösavina, och att nämndemanskan se'n för jämnan allt emellanåt stack en bit

fläsk och bröd eller en mark smör till den fattiga gummestackaren, som de hade *medicinat med ovetande* — det hade jag ju sagt vore alldeles nödvändigt, om tösen skulle trifvas och bli gift i sina dar! Jo, jo: Hönslösa tusenkonstnär ä måntro inte så dum, fast han har blifvit en pajas, som de slå omkring med och slänga till hvad som helst, och fast han aldrig har fått syssla med det som han alla dar har vurmat för — — —

— Och det är?

—Hm-m! Talar inte gerna om det för nå'n — törs inte. Men efter som han har lånt mig så många trefliga böcker, skall han väl få veta't.

— Nåå?

— Jo si, skära i trä — det är och har alla dar varit min förtjusning. Inte har jag just haft så mycket verktyger att välja på, men glasbitar är det inte ondt om — helst i närheten af gästgifvaregården och en afbruten pennknif finner man på sopbacken många gånger. Det är förunderligt rent hvad ett afbrutet pennknifsblad låter slipa sig på många vis och hvad man kan få fram med det, om man sätter in det i ett träskaft.

Så öppnade han ett skåp.

— Här ska han få se: dessa käppkryckorna har jag själf skurit, hvarendaste en. Ek och buxbom har jag plockat samman i prestgården och hos storgubbarne, och bitar

af valnöt och ebenholts har jag tiggt hos snickaren i sta'n. Jo, här har jag — nåde mig om nå'n visste det — skurit ut hela församlingen från presten och den uthånglade klockaren till den försupne kyrkostöten. Tordes jag sälja de här träskallarne till nå'n som förstår sig på det riktigt, skulle jag kanske få mina fyra, fem riksdaler stycket. Men visste storgubbarne här om att jag hade gjort beläten efter deras träskallar, skulle de rifva ut ögonen på mig — derför har jag aldrig förut visat dem för någon Jag har ett par hundra — och deröfver. Vänta bara tills jag kan komma till Stockholm en gång — der de handla med allting och ha samlingar af alla slag! Der ska nog mina träsaker slå sig fram. Ä de inte lika, hva?

Jag blef alldeles häpen, när jag närmre såg dem an.

Tusenkonstnären hade icke blott skurit ut och polerat dem öfverdådigt väl, utan hvart enda ansikte var så träffande, så humoriskt uppfattade, att den lilla smula karikatyr, som nog här och hvar skymtade fram för den som kände modellerna, gjorde dessa kryckhufvuden till riktiga små konstverk i sitt slag — för att nu ej tala om att tröj- och skjortkragar med gammaldags broderier och spetsar voro fint tecknade som på ett kopparstick.

Jag uttryckte min beundran och detta gjorde honom synbarligen både glad och

segerviss. Han öppnade flera gånger en liten låda i skåpet, men sköt den in igen. Slutligen öfvervann han sin tvekan samt framtog och räckte mig under tystnad en större byst i ebenholts.

— Hon är död! sa han enkelt, lågmält. Der hade aldrig kunnat bli nå'nting af oss emellan.

Så vände han sig bort.

Det var bilden af en ung kvinna — tjugofem år — med nästan klassiskt rena anletsdrag: kärlek och konstnärslängtan hade tydligen hulpits åt att idealisera. Medveten måhända om svårigheten, att ej säga omöjligheten att i trä kunna återge hvad han en gång som yngling läst i den unga kvinnans blick, hade han afbildat sitt hjärtas mö med fälda ögonlock, något som åt bilden gaf en egen, vemodig tjusning. Döden hade ju också slutit originalets öga.

Sedan jag länge sett på bysten, räckte jag honom den utan ett ord, men han såg att min blick var fuktig. Det ryckte krampaktigt i mungiporna på honom och hans kinder voro hvita, när han sakta lät handen glida öfver bildens hjässa, innan han låste in sin skatt i skåpets lilla, fördolda låda.

* * *

Det dröjde kanske sina tio år innan tusenkonstnären kunde förverkliga drömmen

om sin Stockholmsresa. Men en vacker dag begaf han sig af mot staden med en väldig låda på ryggen — han hade ackorderat med en skutskeppare, som på billiga vilkor skulle föra honom och hans skallar till hufvudstaden.

— Hvart ska du ta vägen? frågte nämndemannen, som stod utanför sin gård och betraktade sina grisar af engelsk ras — justament den, som Per Bondesson i Svalöf vid den tiden hade bragt i ropet så bra.

— Jag skulle ge mig ut och se om jag kunde försilfra en samling idioter!

— Hvad är det för nå'nting? Är det ett nytt slags tröskverk, hva?

— Träskallar, du! Begriper du, hva?

— Hvar får du alla dina dumma påhitt ifrå? sa nämndemannen och glodde stort. Träskallar få minsann hvarken ihop silfver eller guld i dessa tider, du — det behöfs der hufvud till. Se med dig själf!

— Undras mig ändå om inte trähufvud gå längst lika väl — se på Anders Nilsson! Blef inte han riksdagsman, huru mycket du än talte för din sjuka mor, hva?

— *Det* kan du ha rätt i — genom slingerbultsvängningar och konster! Ändå kostade mig valmötet och gillet sina fyrti riksdaler, du! Jag var nästan säker,

Å, du kommer nog ändå till Stockholm en gång — *med ditt hufvud!* Så'n träskalle det nu kan vara!

— Åh hut, fattiglapp! Vet du inte att du talar till en edsvuren lagens man, hvars person är helig och oantastlig — — —

Men tusenkonstnären hade redan gett sig af med sina femhundra träskallar — eller hur många de nu kunde ha blifvit under årens lopp.

Flera funnos i alla fall kvar uti Hönslösa. Modellerna, förstås.

* * *

Många trodde att tusenkonstnären var död. Nämndemannen sa rent ut att han för sin del trodde så. På sista tiden hade ju karlen varit rent vurmig: hade kallat ämbets- och tjänstemän för träskallar.

En dag kom emellertid Ola Wennerdahl tillbaka. På nyfikna frågor svarade han att han varit oppe hos kungen i Stockholm för att få vasaorden för en uppfinning, som han hade gjort — en maskin att skala äpplen med och ta ut kärnhusen utan att behöfva klyfva äpplet.

Då skrattade Hönslösaboarne och sa att ändtligen hade då tusenkonstnären blifvit komplett galen, så det minsta barn kunde ta på det. Men då sa Wennerdahl, att när han

kom till Stockholm fick han ingenting för sitt besvär, för en sådan maskin hade en annan funnit opp för länge se'n. Hönslösagubbarne skrattade naturligtvis ändå värre och sa att de naturligtvis inte tviflade på hvad han sa; men hade det inte varit bättre om han funnit opp en maskin, som kunde göra regn under torra somrar, eller en telegraf, som folk kunde *tala i* mellan Malmö och Stockholm — han som var en sådan tusenkonstnär!

Så roligt hade de inte haft på länge! Tosing, den Wennerdahl!

* * *

En tid efteråt läste prosten opp i kyrkan att en, som ville vara okänd, hade skänkt åtta hundra riksdaler till en slöjdskolefond i församlingen. I sockenstugan pratades mycket om det, och man undrade hvem som var gifvaren.

— Hvad kan det vara för en dummerjox? sa nämndemannen. Det kunde han ha gett till en ljuskrona i kyrkan, så Hönslösa en gång, så moderförsamling det är, inte behöfde skämmas för dem der borta i annexet. Men folk ä nu så inskränkta, när de ska vara kvicka!

— Ja, det var rysligt, hvad här ä godt om träskallar! sa Ola Wennerdahl.

— Höör du, min kära tusenkonstnär, sa nämndemannen. Du ska ta och allvarligt vänja dig af med det der ogudaktiga och

gudlösa pratet om träskallar — Gud själf har skapt alla människor om Han också inte haft råd till att ge alla ditt snillegeni! sa han.

— Vete om Vår Herre gör träskallar! Fast de kanske vore tacksamma — han, som kan ta änglar till modeller.

Men det sista sa han bara så tyst. Och så skrattade han och gick.

— Han har vurmat med för mycket — tänka slår åt hufvudet: vete om karlen är riktigt "abnormal," bara! Nääj! Så sin jord och låta Vår Herre ge växten — det är det enklaste. Der behöfs inga konster. Och så är det helt enkelt Evangelii bud! sa nämndemannen.

Visst hade han rätt hva? En nämndeman med sju åttondedels mantal har alltid rätt.

Så fick hon sin gubbe.

— Jojo, det fins allt en hel hop kinkigheter i jordelifvet! sa jag.

— Kinkigheter, ja! Kinkigt är det att afpassa tiden, då korna ska stå "säna," kinkigt att få en gris från tråget; kinkigt att tro på en knekts kärlekseder och på föret, när man ska ställa till slädparti; kinkigt att bli väl gift.

Det var mor Marna i Hönslösa, som så utlät sig, under det jag läskade min nerdammade gom med en väldig, gräddtäckt filbunke. Den gumman hade godt om god mat och byhistorier och var städse vid godt humör, hvadan jag under mina fotresor ofta tittade in ett slag till henne. Jag visste att jag alltid var välkommen.

— Åh, hvad beträffar att bli gift, så — —

— Jag sa: *väl gift!* Och det tror han kanske går så lätt? Det vill säga: har en tös ett duktigt hemman, bra handlag i ute- och innegöra eller ett hyggligt ansikte — ja, då kan det gå som att bryna pantofflor i smör. Men för en fattig tjänstetös! Jag vet det — jag har försökt det. Det är värre än att flå en hare.

— Men det gick ju — både väl och lätt, antar jag.

— Pusch! På knep, ja. Liksom när hönsen ligga ut ällingar!

Verkligen! Ser man på bara!

— Ja, nu är det ju tre år se'n Bertel gick hädan i frid. Aldrig har jag ångrat vårt förbund och inte tror jag att han gjorde det, han heller. Men inte talte jag nå'nsin om för honom att han blef fångad så där lite med konst; hur lyckligt vi lefde samman, är jag rädd, att han inte skulle tyckt om det och att jag skulle kunnat få äta opp det i en smal vändning en gång. Och det tyckte jag kunde vara onödigt. Därför teg jag.

— Men den historien får mor verkligen ro fram med.

— Bertel var en hjärtans god man, men fasligt obeslutsam — *higgred*, som de gamle sade här i bygderna. För sin far var han rädd, så länge gubben lefde, för modren se'n, och för hvad folk skulle säga var han rädd så länge han lefde.

Jag tjänte hos hans mor i flera år utan att där sades ett ord mellan honom och mig om hjärtesaker, fast jag nog förstod att han gick kring som katten kring en skål grädde: han ville så gärna, men kom sig inte riktigt för, hälst gumman var en "Sura Sara" af gamla sorten. Där fins inte en grefvinna, som kan se ner på sin ladugårdspiga mer än gumman såg ner på sina tjänarinnor.

Så blef Bertel svårt sjuk en vinter: han låg och trillade ner på logen från högället och slog ryggen i hackelsemaskinen. Han började spotta blod och läkaren visste inte hvad han skulle tro. Jag skötte honom som ett barn i sju månader: efter som han tog sig, föll jag af. Läkaren sa rent ut att det var jag, som hade räddat Bertel genom mina outtröttliga omsorger. Sådana där lärda karlar ha minsann ögonen med sig, somliga, och han anade kanske, att det var lite väl oss emellan. Han ville brygga godt för mig hos gumman, kanhända.

På våren gaf gumman mig utom lönen en verkenskjol och tre lintyg och så tackade hon mig för jag hade vakat så mycket öfver Bertel, fast — som hon sa — jag ju inte hade gjort mer än min skyldighet, så att jag kunde inte göra anspråk på nå'nting extra för det.

Jag förstod nog hvad där stod mellan raderna.

Men en dag vi voro på tu man hand, kom Bertel och tog mig i hand och sa, att aldrig någon annan skulle bli kvinna där på stället, men att vi finge vänta tills modren hade gått hädan, ty han visste så klart att hon aldrig skulle gå med på det, och han kunde inte lefva i kif och trätor med henne.

Nå, jag var ju inte mer än tjugotvå år, så jag tyckte jag hade tid att vänta.

Så kryade jag på mig och ett par år krö-po fram som en snigel. Bertel var sig lik. Om kärlek taltes där aldrig, för han var just inte af de kelna naturerna. Det kändes ju lite tomt ibland, men han fjäskade då aldrig för nå'n annan.

En vacker dag gick gumman hädan. Hon hade en hel vinternatt gått i tunna kläder ute och lurat på mjölnardrängen, som hon trodde gick och kurrade för den andra pigan. Och det lurandet gaf henne knäcken — så går det när en är nyfiken på andras låga och förkyler sig själf.

Jag teg öfver ett helt år efter gummans hädanfärd: jag ville ju inte se för angelägen ut — det klär ju inte precis en bra tös. Och så trodde jag att Bertel själf skulle komma frågan på tal. Där kunde jag gått och väntat, tills där vuxit taklök på pannan på mig — han sa inte ett hass.

Till slut visste jag inte hur jag skull ta det.

Så en söndagseftermiddag som vi sitta och dricka kaffe, Bertel och jag, säger jag rent ut till honom: "Nå, Bertel!" säger jag. "Nu är din mor i Abrahams sköt — efter hvad vi ska hoppas, fast hon var bra led ibland, gummetrollet! Och nu ska du väl tänka på att ställa om så här blir ny regering i huset. Du har väl inte glömt hvad du själf sa, när du hade varit så nära döden för ett par år

se'n?" — "Jaaa, vi få väl det, när det kan bära sig!" sa han.

Ett par månader talte vi inte om saken, hvarken han eller jag, fast jag kan inte neka att det förargade mig att se hur likanöjd han var.

Nästa gång jag kom saken på tal, sa han, att han tryckte han skulle bygga om stugulängan först, den gamla vore rent för skröplig att göra bröllop i. Jag teg och väntade. Ombyggnaden hade jag ingenting emot — det skull kanske inte gått att få honom till det sedan vi väl blifvit gifta.

Den nya stugulängan tog två år innan hon blef färdig, men de åren gingo också. Fast de gingo långsamt, det må hvar en veta. Hvar och hvarannan dag kommo mina väninnor och sporde mig i all tysthet om där då aldrig skulle bli allvar af det. Fruntimmersvänskap — den kan ta lifvet af en stackars människa!

Jag teg och slog bort alla frågor. Den som teg, var också Bertel. När jag slog fram ett ord, sa han först: "Vi få se — lite senare!" Se'n sa han: "Det gäller ju ingen hast — du är unga människan!" Och om en tid svarte han ingenting alls. Det var ett elände, rent! Jag låg och grät om nätterna — om dagen höll jag mig, ty jag ville inte han skull se det.

— Var mor Marna riktigt kär i honom, hva? sporde jag.

— Aah! Jag hade ju aldrig tänkt på någon annan; hemmanet var bra och stugulängan ny. Och så hade jag vårdat honom som ett barn och väntat på honom i mina modiga sju år. Det hade bestämdt inte kunnat vara värre om jag varit kär.

— Hm!

— Så en dag träffade jag en kusin vid kyrkan. Det var en munter pojke, som nyss hade blifvit korporal.

"Ska där aldrig i tidens tid bli nå'nting af mellan dig och Bertel?" sa han till mig. — "Det känner Herren!" sa jag lite smått förargad. "Bertel är som en häst, som har väggavane — en får'en inte ur fläcken!"

"Säg opp dig!" sa han. — "Det har jag gjort två gånger!" sa jag. — "Nå?" — "Jo han sa: 'Du får aldrig så bra nå'n annanstans som du har här, men jag kan ju inte tvinga dig!' Och så har jag blifvit kvar — att flytta vore ju dumt" sa jag till Stål.

Stål stod lite och tuggade på mustascherna. "Så'nna der förstås ska tas på ett särdeles sätt!" sa han. "Skaffa dej en annan friare!" — "Jo, ta mej den! Och för resten skulle jag ingen vilja ha, om de så växte på träd!"

Så började han skratta. "skulle du inte för exempel vilja ha mig?" sa han. — "En sådan en grönskålling — nej tack!" — "Ja,

inte vill jag ha en sådan der gammal 'skrabba som dig heller, för oss emellan — och det behöfver ju inte komma ut vidare så länge — så ska ja ha taflemakarens Botilla." — "Nå, hvarför tramsar du på det viset då?" — "Jag kan ju ändå gå ner och fria till dig ett slag: när han hör att där ä nå'n annan som vill ha dig, blir han kanske mer angelägen."

Hur vi stodo där och slamsade, blefvo vi slutligen öfverens, fast jag då inte trodde det skulle tjäna till något.

Och nästa söndag kommer min kära Stål i full uniform och blank som en specie. Det var just på eftermiddagen och kaffesurran stod på kakelugnen.

Bertel glodde stort, men bad Stål sitta ner. Och när han hade fått en gök, började min goda Stål på.

"Mitt ärende är egentligen till dig, Marna!" sa han. "Jag har fått befordran och kan gå långt om det vill sig riktigt — Karl Johan började också som korporal. Och jag har alltid haft ett godt öga till dig, det vet du. Du är ett par år äldre än jag, men det är godt att en knekt har en förståndig käring, som kan hålla tummen på ögat på honom. Jag har inte förr velat säga någonting, för jag hörde en gång i världen hviskas om att Bertel här skulle ha tänkt på dig. Och bevare en fattig knekt för att vilja utmana en väl-

bergad åbo. Men hade det varit allvar med det, hade det väl varit gjordt för längese'n — han har ju ingenting att vänta på och hvarken han eller du blir vackrare af att gå så där och dröna. För resten är du nästan, uppriktigt sagdt, för god att bli kvinna åt en bonde, så slängd som du är både med nålen och i väfstolen. Hälst som Bertel nog är en af de gammaldags bonderna, som inte förstå att värdera hvad en kvinna kan, utan bara hvad hon eger i löst och fast!" sa han.

Bertel blef som han fått ett spann vatten öfver sig, men han teg.

"Och därför," sa Stål, "tycker jag det är synd att du ska gå här och bli en gammal skrockhöna och till sist komma på fattighuset, när du är utsliten!"

Det "gick genom både tröja, vest och dammskjorta". Bertel tog pipan ur mun. "Härifrån gården har ingen gått till fattighuset!" sa han. — "Nähej! Gå så långt orka de väl inte, när de ha gått och slafvat här i sina tretti år!" sa Stål. — "Åh hut! Om en så får säga till en kronans karl!" sa Bertel.

"Men roligare," tyckte Stål, "kunde det väl vara för Marna att flytta till en karl, som har henne kär, än att gå och stabba som sköterska åt en gammal gubbe — ja, inte vet jag hvilket åratal du är född, Bertel, och jag tycker du skulle inte vara så farliga lastgammal än, men nog tycker jag du sjunker hop

år ifrån år!" — "Åh, mig har ingen gått och påtat i ryggen med ett stekspett för att jag skulle sätta nosen i vädret!" sa Bertel.

Det syntes att han blef allt mer ettertänd. Jag bara teg.

"Har du aldrig haft något tillbud förr?" sa Stål.

— "Åh, nog har jag väl sagt *nej* åt ett par!" tyckte jag. — "Då var du dum — ja, det vill säga: det var kanske ditt öde och min lycka om nu jag får dig. Säg *ja* strax, så gifta vi oss i oktober!" sa han.

Jag försökte hålla mig allvarsam, så godt jag kunde.

"Sådant kan inte afgöras i fläng som när en vrider nacken af en höna!" sa jag. — "Det tänker jag också!" murrade Bertel helt förnöjd. — "Åh, strunt i allt flaxande hit och dit — den där är nå'n reda med, behöfver inte gå och mena och mena, tills håret blir tunnt!" sa Stål.

Det var också en pik åt Bertel, för han hade länge haft "månsken." "Den som har styrkan i håret, blir lurad både af Delila och de filisteer — han är inte stort bättre än en pratmakare, som bara ä stark i åsnakindbogen!" sa Bertel och flinade försmädligt. Han kunde vara skarp, han också. — "En gråsten är nog tystlåten, han också," sa Stål, "men han är inte varmare att sluta sig till för det."

Nu tyckte jag, att jag skulle gå emellan.

"Tack ska du nu i alla fall ha för tillbudet, Stål!" sa jag. — "Om söndag kan jag ju få höra in om hos dig här!" sa han och reste sig opp, tog mössan och låtsade han skulle gå.

"Det behöfs inga nya visiter i det ärendet här på stället!" sa Bertel och reste sig upp. "Sådana där fina officersstöfvelputsare behöfva inte ränna här och spela kvickhufvud. Marna ska bli kvinna här på stället och det vet hon för länge se'n, fast hon sitter och diifver med dig, min kära Stål eller Jern eller Mässing eller Tanback — eller hvad du heter!"

Stål gapade och såg så perplex ut som han hade sväljt en hästskrapa.

"Men, bevare mig tös!" sa han. "Hvarför har du inte kunnat säga ett ord till mig, som är din köttsliga kusin — då hade jag inte behöft hvarken att gå och ängslas innan jag kom mig för eller sitta här som ett spektakel för Er." — "Hvad två har sig emellan, kommer inte tredje man vid!" sa Bertel. — "När ska bröllopet ståndа?" sa Stål och plirade med ögonen. — "Egentligen angår det ingen, men annars — lyses det första gång om söndag, om du vill veta't!" — "Och så skull jag komma just i dag — — 'en timme för sent', som där står i visan. Det var då riktigt förargligt!" sa Stål och åbäkade sig. — "Jo, där fick du betydligt långt snusmagasin, du!" sa Bertel och hade roligt. — "Ja, där ser man hvilka kastbollar vi ä i ödets hand

— precis som rekryter för en general!" sa Stål och himlade med ögonen — "Jo jo, där hittade du på ett sant ord. Men nu ska du nte gå och hänga dig för det här, Stål — du kan alltid få dig en annan. Töser ä galna efter knektar som fäflugor efter ett nöt! Där fins nog nå'n till dig också med tiden." — "Jag hoppas det. Och för resten kunde inte jag bjudit kusin Marna ett sådant hem som du kan, Bertel!" sa Stål och slätade öfver med hartassen. — "Tror jag med!" sa Bertel.

Så gick han bort till mig, strök mig öfver håret och sa: "Och eftersom nu Stål så här oväntadt har kommit underfund med den här historien, så kan du duka, så vi få oss en bit mat. Jag ska gå efter ett glas punsch, så kunna vi ha liksom ett litet förlofningskalas— blodet är ju alltid tjockare än vatten, så du unnar honom väl gärna en tår?"

"När han hade gått ut, började Stål fnissa och "göra gubbar". — "Hvad vore Ni utan oss militärer?" sa han. "Det är ändå vi som vinna segrarna, åt oss själfva eller våra bundsförvandter: se, vi veta af gammalt att en liten krigslist kan drifva fienden ur förskansningarna."

— Nå, då var väl mor Marna riktigt glad, hva?

— Hm. Jag visste ju det var det bästa som kunde hända både Bertel och mig—han kunde aldrig fått en trognare och sträfsammare kvinna

och hade jag ärligt förtjänt min upphöjelse. Men ändå så var det som jag inte riktigt kunde se Bertel i ögonen de första dagarne —jag var rädd att han skulle uppdaga, att det inte hade gått riktigt ärligt till, fast där låg ju ingen ondska eller svek i det, utan det skedde i all välmening.

Jag sa också till Stål att han skulle bli rent olycklig om han gläfste ett ord om det. Och det tror jag inte han har gjort — så knekt han är. Annars prata de nog om allt möjligt, när de sitta samman och festa. Det göra för resten andra också.

Är det inte märkligt? Jag talar om det också för honom, fast vi inte ä så fasligt gamla bekanta, men jag tror, att det inte är af bara nyfikenhet, som han så gärna vill höra en hjärtehistoria, utan därför att folk kan ha godt af att spegla sig själf i andra. Jo! När Bertel låg på sitt yttersta, hade fått sakramentet och tackade mig för all den omvårdnad som jag hade haft om honom så väl som om våra barn, så höll jag på att tala om alltsammans för honom. Det var liksom det tyngde mig att han skulle gå hädan utan att känna mig riktigt från perm till perm. Jag grät och bad till Herren i ett par dygn både natt och dag för att han skulle upplysa mig om det rätta. Men till slut teg jag ändå: hade han kommit sig, hade det kanske inte varit glömdt. Och se'n — jag har

tänkt så tidt på det under de sista åren och därför tror jag att jag gjorde rätt — har en man i hela sitt lif trott ärligt och af hjärtat på sin maka, så är det hårdt att göra honom sorg på det yttersta. Det kunde vara den, som tyckte, att han hade inte haft annat än svek på sin väg.

Då är det bättre att Bertel får veta alltsammans på den stora dagen där oppe, då både stort och smått ska letas fram. Då förlåter han mig också, det vet jag — då ser han tingen klarare än han skulle ha gjort här, kanske. Sådan är åtminstone min tro — om den är riktig, får jag se på samma stora dag. Men jag förlitar mig på Guds stora barmhärtighet.

Ty Han vet, att jag ändå i hjärtegrunden var bra glad vid Bertel och blef det mera år från år.

Jo se! En gammal bondkäring kan också ha en liten hjärtehistoria att tala om — fast hon inte gör det i hvardagslag.

Ärft förgår, förvärft består.

En historia som börjar i Småland och slutar i Malmö hamn.

— Hvarför heter en riktigt piffig småländingatös alltid Stina? sporde jag en gång en glad Lundastudent, hvars vagga stått någonstädes inom Getapuliens landamären.

— Därför att det namnet rimmar så bra med *kärlekspina!* sa han.

Och därför kan ju tösen i den här lilla, för resten alldeles sannfärdiga historien också heta Stina.

För hela verlden att skåda var hon den vackraste och piggaste lilla däka, som blifvit född mellan Tranås och Elmhult. Men hon visste också om det. Det lär ju i öfrigt inte vara så alldeles ovanligt, hvad flickorna beträffar.

Ja, det var tösen. Nu komma vi till pojken. Sander hette han.

Sander var inte så öfver sig vacker, men kutryggig var han, så det förslog. Han hade nästan också bort veta om det, ty alla slogo honom i näsan med den skuldreknutan, förstås.

Och allravärst var Stina — "det är gärna den käraste, som lägger sten på börda," sa Sander ibland.

Men för resten var Sander af den åsikten, att ska man vara "hög" och stornas öfver nå'nting, så ska det inte vara öfver skönhet eller hemman eller något annat, som man ärft, utan öfver hvad man själf förvärfvat sig, såsom pängar i en sparbanksbok eller en ordentlig kutrygg. Själf hade Sander nämligen förvärft hvad han ägde af båda delarne och det ärligen ändå: genom träget slit på magra tegar och årslångt dikande i styf lera. Han var rent af stursk öfver sin kutrygg — det fins minsann och gonn folk, som sturskas öfver mycket mindre ting, sa Sander stundom.

* * *

Han var kär i Stina — kär som en klockarkatt en månskenskväll.

Stinas mor sa, att det var otroligt, Stina själf, att det var oförskämdt — men sant var det i alla fulla fall.

Han gjorde tjogtals visor till Stina, i hvilka han jämförde hennes ögon med pärlor och ädla stenar, förgätmigej och insjöar, hennes ljusa hår med silke och rågfält samt hennes mun med jordbär. Att läpparne voro lite större än vanliga, ansåg han så mycket läckrare — i allmänhet fann han, att smultron voro väl små och gärna kunde vara större. Och Stinas armar voro hvita och lena som en nyskållad skånsk julgris, ja, det sa Sander, som hade tjänat i Göinge härad.

Puckeln kunde Stina kanske ha förlåtit sin trogne riddare — den bar han ju själf, så att den angick henne egentligen inte. Att han var kär opp öfver puckeln i henne, kunde hon väl också ha ursäktat — sådant påstås ju smickra en tös, äfven om hon inte kan ha den äran att svara i samma tonart. Men värst var det att han var så förskräckligt efterhängsen och vid alla möjliga som omöjliga tillfällen visade sin beundran!

Kunde hon t. ex. i sitt skapade lif nå'nsin komma på ett ungdomsgille eller på en dans utan att Sanders hufvud dök opp som ur en mullvadshög intill henne och drog henne in i dansen, där han sedan svängde henne som en slipsten — hur hon än "gaf honom på söta knölen!"

Åh, hon kunde ge sig till att fräsa som ett pölseskinn på ett pannjärn, när han tog fram sin dragharmonika och började spela och tralla någon af sina kärleksvisor.

T. ex. den här:

"Som tulipanen bland liljorna prålar
Och som en smörklick i hafregrynsgröt
Lilla min Stina bland töserna strålar —
O, hvad den jäntan ä däjlig och söt!

Håret är knollrigt och står som en burra,
Munnen är röd som ett rödande blod,
Fötterna små och de gå som en snurra,
När hon sig svänger i valsen med mod.

Blir jag din man och så du blir min kvinna,
Då ska vi lefva som änglar precis —
Du ska få slippa att väfva och spinna,
Bara få ställa med ko och med gris.

Du skall få ligga så länge du vill, du —
Kaffe på sängen du får som en fru.
Själf ska jag nöjas med päror och sill, du —
Smörgås och plättar med krösen får du.

— Tig med dina otidiga tramse-radängor! sa Stina. Plättar! Hvarför inte också fläskpannkaka, förlorade ägg och stekt fläsk? Tackar så mycket! Det förtjänar du nog på dina visor som ett vips? Hva?

— Den här visan har inte jag diktat — den är af en lärd man i Lund, eller student åtminstone!

— Pytt san! Liksom studenterna i Lund visste att jag heter Stina! Nej du — man inbillar inte Stina Magnusson hvad pöjta' som helst, du!

Men Stinas onåd bar Sander med samma lugn som sin bågande rygg; lifvets pröfningar ä mångahanda, men lönen kommer i sinom tid, sa Sander.

— Ja, om mornarne! sa Stina.

* * *

I de dagar, då denna högst ljufliga och rörande historia tog sig den friheten att tilldraga sig, hade där börjat visa sig tecken till

stark oro bland Sveriges ungdom — till och med töserna ville ut i stora verlden.

Äfven i Smålands mera undangömda furubygder började det jäsa och flickorna kvistade åstad. Somliga kilade till Stockholm och blefvo riktigt fina mamseller — till att börja med; andra reste till Skåne och plockade betor, och här blefvo en stor del af smålandsjäntorna gifta. Där var till och med en och annan, som plockade sig till en professor eller godsegare. Andra reste till Danmark och Tyskland, därifrån de gärna hade med sig hem lite småsaker, när de återvände.

Men de flesta reste till Amerikat. Det var som där hade gått en feber öfver allt landet, att alla skulle öfver vattnet, som klockaren sa.

Stina fick också en släng af febern: hon tänkte sig till Nya verlden. Så långt som möjligt, för resten. Så långt väg och biljett räckte -- Ska en resa, så ska en åtminstone ut om grindarne! sa hon.

Det blef ett fasligt kappande mellan de unge pojkarne, som tänkte ge sig ut; ty alla ville de gärna resa ihop med Stina. Ingen vågade egentligen hoppas få henne till fästemö — knappt ens under resan öfver. När Stina hunnit fram, blefve hon nog snart gift med en millionär, hon, som var så grann! Och alla småländingatöser har ju för resten tur, åtminstone om de se nå'nting ut. Se bara på

den andra Stina, Stina Nilsson! Hade hon inte blifvit gift ute i den stora, fina verlden och det två gånger! Och med folk så förnäma, så ingen för allt smör i Småland kunde komma ihåg deras namn bara — så katolska som de voro.

Ja, så resonnerade alla pojkar. Och inte var Stina den, som sa emot. Hon blef tvärtom lite stor i halsen och snart fick inte Sander ett godt ord eller en vänlig min. Men han bara skrattade.

Och sjöng:

"Klädd skall du gå som en riktig grefvinna;
Pjexor, galoscher och solparasoll —
Randiga förklä'n och spets på det linna —
Sockerduksnäsduk och klädning af moll.

När vi få små, du, skall själf jag dem bära
Du ska få sofva i fred och i ro;
Läsa och skrifva skall själf jag dem lära.
Hålla dem fina med kläder och sko."

— Du ser så'n ut! sa Stina.

* * *

Våren kom och det skulle snart bära af.

Det påstods nu vara alldeles afgjordt, att fjärdingsmans Jösse från Gölberga skulle bli reskamrat åt Stina. Det var hon heller inte ledsen för: dum var han, men rik var han också. Och det största matskrinet liksom det

fetaste fläsket hade nog Gölberga Jösse. Skulle där inte komma någon storkaxe inne i Amerikat och erbjuda någon million för att bli Stinas man, så — ja bevars! Nog kunde Jösse duga att ha i reserv, begrips. Bättre en fågel i handen än tio i Amerika.

Hon var inte opraktisk, lilla Stina! Det är aldrig en småländinga-Stina.

Men Sander spelade piglock och sjöng som vanligt, fast han nu ibland grep till sorgligare sånger.

"En visa vill jag sjunga så tårar trilla ner —
Jag sjunger om den drängen, som spelade på klavér,
Som spelade handklavér." o. s. v.

— Det blir sång efter klockare och don efter person! sa Stina. Tänk, sa hon, att i Amerika spelas aldrig på dragspel, utan jungfrurna ha eget fortipian, där! Och få spela, när de vilja!

— Om de kunna! sa Sander.

* * *

Men bara sex veckor innan hon skulle draga ut i villande verlden till glans och härlighet, fick stackars Stina nå'nting, som rakt inte var påtänkt: hon fick kopporna från hjessan till fotabjället och måste krypa till kojs, just när vårsolen strålade som vänast.

När hon kom opp igen, var det slut med all fägring och blankhet. Hon såg ut i synen som en gammal kampersten eller en maskäten ost och håret hade trillat af henne. Pojkarne drogo sig undan med en förunderlig blyghet — det var som om ingen hade känt igen den fagra Stina längre.

Jösse från Gölberga hade beslutat att skjuta opp sin resa till hösten: han kunde ju resa när han ville, han, som inte reste för nöd eller bröd skull. Och det glunkades så smått om, att Per Larssons Ingeborg skulle vara med om hans matskrin, kanske, när det ändtligen skulle bära af.

Stina grät. Men därutaf blef hon inte ett dugg vackrare.

"Glömd är tulpanen bland liljornas skara"

sa Sander, när han sporde olyckan. Och därpå spelte han studentens visa, men bara mycket tyst — utan klocka och utan bastoner. Det såg nästan ut som han plitat för sig själf med att få ihop nya ord till musiken.

— Hade det ändå varit jag, som fått kopporna! sa han. Det hade ingenting gjort: jag är led förut och på en bra puckel synas inga sådana där småplitor! Men den granna tösen!!

* * *

En dag gick Stina och vankade nere på ångbåtsbryggan i Malmö hamn. Hon skulle in till en agent och köpa sig en biljett till Amerika. Redan strax efter det hon gått från stationen, hade hon gått ner och bligat på den förfärligt stora ångbåten — tvi vale! Tocket ett vidunder — tre gånger så stor som kyrkan hemma!

Där hade hon också sett bekanta från hembygden. Det hade gripit henne hårdt att ingen så mycket som bjöd på en konfektpinne. Flickorna voro, förstås, vänliga nog och ömkade henne allesamman, och det kändes nästan lika tungt som att pojkarne sågo förlägna ut, när de tittade på henne och på hvarandra, sedan de hastigt räckt Stina handen.

Och därför stod Stina, stackaren, med lite vått i ögonen.

Då dök där opp en svåra kutryggig figur alldeles bredvid henne och hon hörde någon invissla melodien till en bekant visa: "Som Tulipanen bland liljorna prålar — — — —".

Hon blef så glad när hon såg det trohjärtade anletet — alltid sig likt — så att hon själfmant räckte honom handen och skakade tass med honom ordentligt.

— Näääj! Men är du här, Sander?

— Joho, du Stina, du!

— Jag såg dig inte på tåget i morse.

— Nej, jag for redan i går.

— Det hade jag också först tänkt! Usch, att jag inte visste det! Det var så ensligt att fara den långa vägen, fast det var roligt att få åka så långt på tåget och se så många byar och kyrkor!

— Och ändå är det fasligt mycket längre till Amerika! sa han.

— Ack, ja!

— Tänk du mans på det en gång till, Stina.

— Jag har nog tänkt — och det på mångahanda. Men jag tycker att det inte är som förr med nå'nting, vet du, Sander.

— Inte med dig, nej. Men jag är allt densamme — samme tosing, du förstår.

— Hm. Hvart ska du resa hän?

— Följa med dig, naturligtvis. Du ska väl ha någon, som ser dig lite till godo och hjälper dig till rätta — strax åtminstone. Nu stå minsann inte all världens pojkar på strutt för dig. Men jag har goda armar, jag, fastän ryggen gett sig lite i vädret — och dess lättare är jag att topprida.

— Jag tycker du går mycket rakare nu än förr! sa hon mildt.

Sander trodde knappt sina egna ögon. — Stina smålog ju mot honom! Signe den. som fann opp koppor! tänkte Sander.

— Jag rakare?! Nej, du! Men det är som så, att du själf inte sätter näsan så myc-

ket i vädret som förr, du Stina! sa han och skrattade så gladt.

— Nej, det är slut med det — fägringens dagar äro all! sa hon vemodigt.

— Väl det, du! Det, som är ärfdt, förgår, men förvärfdt består — se bara på min puckel! Jag hade det nog rätt för mig förr i världen också.

— Jag förstod inte att tänka allvarsamt, då.

— Hm. Har du biljett?

— Inte ännu! Jag har i dag känt det så tungt att resa hemifrån. Mor grät så förfärligt i natt. Och hvad ska jag för resten i Amerika nu — med det här ansiktet? Jag har nästan ångrat att jag bara for i ottes. Hemma käns ändå någon vid mig — —

— Hurra! Åh, Stina!

"Blir jag din man och så du blir min kvinna,
Då ska vi — ---"

Ska vi kila hem igen strax, hva? Och bli i Småland och föda oss redeliga?

— Men — men — ska *du* inte fara till Amerika? Hvarför är du annars här?

— Jag har ju sagt, att jag reser med dig. Inte tror du jag var så dum att jag gick och gjorde mig af med torpet inte — åh, jag ämnade allt komma igen, du! Jag är bara — oss emellan — ute på ett viftande för att få mig en fästemö. Du bligar stort, hva? Men det är justament dig som det gäller, Stina! Har

du inte varit en smula ångerköpt nu i dag, så hade jag väl farit med dig till Amerika och se'n öfver Atlantikan en gång till, om det hade gällt på. Men nu följer du kanske hellre hem med mig i stället? Så komma vi ändå att resa ihop. — Det vill säga, om du är lifvad för det och vill vara fast se'n i alla dina lifsdagar?

— Du är allt ett troget hjärta, Sander! Visst i all världen vill jag, du! En tänker måtro mycket när en ligger mellan lif och död; då kan en komma att tänka både på — — på dragspel och — kutryggar och — — på visaredångor, du! Men hvad vi ha varit dumma! Det här kunde vi ju ha samsats lika bra om där hemma och spart in den vådliga ntgiften för biljetterna ända hit ner!

— Säg inte det! Kanske kunde det dröjt bra länge innan du beslutat dig där hemma Det är på resor som en ska pröfva matsäck och i främlingeland vännerna. Jag har för resten returbiljett, du — jag kan profetera lite ibland.

— Men om jag nu hade fått biljett öfver, innan du och jag träffat samman?

— Pytt ock? Jag har stått bak tullkammarplanteringen och lurat på dig ända se'n tåget kom, så jag visste nog hvar jag hade dig. Och för resten skulle jag nog blifvit af med returbiljetten, om det hade burit ut —jag är inte hittad bak eu buske, jag. Men ska

jag säga min mening rent ut, så tror jag, att det hade blifvit oss ändå dyrare, om vi först skulle farit öfver till Amerika, så samsats där, se'n blifvit ångerköpta och så rest hem.

Hon tog honom om handleden med ett trofast tag.

— Du är ändå en karlakarl, Sander! Usch, de andra — — — nej, se mans! Jag gråter inte -- det var bara solskenet från böljorna! Du har hjärtat på rätta stället, du!

— Ja, inte har jag det mellan skulderbladen oppe i nacken, inte. De andra — ja, de sågo inte till sinnet, utan bara till skinnet. Ack, vet du, Stina: För mig är du precis lika rar och fin och täckelig som förr i verlden — ögon och mun ä lika förledande och ha inte farit illa ett tecken! Sicka rara smultron! Jag skulle kunna ge dig en smällkyss midt på gatan — ja, det vill säga: midt på munnen!

— Är du galen, pojke! Låt bli! Nej, men ser du inte att där står en polis där borta — —

— Det rör mig inte. Och inte honom heller — det är väl inte med honom jag vill smaska mule. Hör du, Stina, du! Nu gå vi in på "Tunneln" och äta middag — där har du aldrig varit förr. Vi ska äta så vi spricka! Det ska bli ljufveligt — —

— Nej, du Sander! Jag har mat i skrinet, så att — — —

— Den kunna vi väl äta opp hemma se'n du! Vi ha minsann åren för oss och det är

inte bakedag hvar dag, mor. Nu ska här lefvas glada dagar — nu äro vi ju i Skåne.

— Tosing! Rätt som det är, börjar du väl sjunga också?

— Hör du, jag har dragspelet med mig, Stina!

"Fägring förflyger och kinderna falna,
Skumt blir vårt öga och locken blir grå.
Aldrig i hjärtat skall kärleken svalna ---
Troget vi älska hvarandra, vi två."

Den har jag gjort själf, du! Den var inte så dum, hva?

— Du är ju en riktig versdiktare. Så dragspelet är med? Så roligt, du, den långa vägen hem!

— Och se'n hela lifvet igenom

"När vi få små, du, skall själf jag dem bära — — —

— Tyst, din stolle! Ser du inte, att folk vänder sig om och se på oss.

— Det är bara på min rygg, Stina! Det rör mig inte. Förvärfdt består, när ärfdt förgår.

Luffarens julafton.

Ett utrifvet blad ur de eländas julsagor.

Han var sin moders ende son och hon var änka.

Tidigt kom han ut. Illa rustad mot lifvets frestelser. Särskildt voro kvinnorna farliga för hans hjärtas lugn. Och för hans affärsställning. Han brann för dem alla, blonda, mörkögda, smärta, fylliga. För att tillbringa några timmar i yrande lek med en tös, lät han de sista slantarne springa. Kallade han det kärlek? Trodde han det var kärlek? Jag vet inte, men "tösatycke" hade han – det sade alla fruntimmer.

Från duglig, välbehållen skogsafverkare hade nu Karl August sjunkit ner till "luffare." Ruggig såg han ut och där blef tyst i de stugor, där han på sina irrfärder genom Norrland trädde in. Armbågarne tittade ut genom tröjärmarne, tårna genom de trasiga pjexorna. Kinderna voro bleka och näsan röd, ögonen blodsprängda och skägget tofvigt. Men ännu var blicken from som ett barns och i den lästes där en bön om en bit mat eller tak öfver hufvudet, en bön, som hade så svårt att bana sig väg öfver de "vistna," blekblå läpparne.

Först när den norrländska gästfriheten med ett par, tre supar hade kommit honom att glömma stundens elände, töade han opp och blef "glad." Då kunde han berätta många historier om kvinnor — hur de hade älskat, glödt och famnats. Och svikit. Karl August kände dem — det hördes nog.

Men i den gamla stugan i skogen satt hans gamla mor, Anna Märit, ensam och allena. Sällan skref pojken; sällan hörde hon något från honom. Och när det någon gång skedde var det just ingenting att hurra för, glädjas eller yfvas öfver.

Så var julafton inne.

I närmaste skogsbryn hade Anna Märit huggit en gran, och den stod nu innanför dörren — utan ljus och utan "godter." Den förde snarare tanken på likbegängelse än på fröjdefest.

En liten fotogénlampa plirade ynkligt i ett hörn af stugan — nätt och jämt så mycket lyste hon att man kunde se gumman, som satt vid bordet med händerna hopknäppta för ansiktet. På en och samma, söndriga och spräckta tallrik låg ett par sillar, några surströmmingar, en bit renkött, ett stycke amerikanskt fläsk och några potatis — det var julekosten, samlad under en färd till fots till vänner och grannkvinnor genom fotsdjup snö. Och under ängslan för vargen.

Men modershjärtat är sig gärna tämligen likt öfverallt — vid dignande julebord som i torftig skogskoja. Och med vemod tänkte Anna Märit i afton på sin Karl August: hvar månne han på helgdagskvällen trampade sin tunga stig?

Hvarför hade hans lefnadsbana blifvit sådan? Hvarför hade sonen gått under — hennes son, då så många andra blifvit herrekarlar?

Där hviskade en stämma inom henne, att hon aldrig lärt honom lydnad medan han ännu kunde böjas; att hon känt en dåraktig stolthet för det sonen, sedan han växt opp, var den främste på hvart dansgille, främst, där korten dansade, främst där knytnäfvarne lekte sin vilda lek, liksom han var den ypperste bland flottkarlarnes oförskräckta skara, när timmerstockarne gjorde sin brusande färd nedför älfvens forsar; att hon fröjdats öfver sonens segrar bland de tanklösa tärnorna, lättsinniga som hon själf i ungdomen var. Skulle sonens blod en gång kräfvas utur hennes hand och komma öfver hennes hufvud?

Hon kände sig med ens så obeskrifligt beklämd om hjärtat, och vinden, som for genom granarna därute, hviskade döft och olycksbådande i hennes öra. Hvad det är förfärligt att vara ensam och olycklig en julafton! Hvad lifvet kan vara glädjelöst!

Någonting skrapade mot den frusna rutan. Det klang till. Och så knackade någon på dörren.

Hon reste sig opp, gick bort och öppnade — och tog tre steg baklänges när hon såg hvem det var.

Hennes Karl August! Som hon inte hade sett på tre år. Hvad han hade blifvit förändrad! Svetten porlade på hans fårade panna, ögonen glödde och stirrade oroligt, tårna, som tittade fram ur skorna, voro blodiga och sargade af snöskaren, klädebonaden var lappad och trasig. Under armen bar han ett litet bylte, insvept i tidningspapper, söndrigt, tillskrynkladt.

Är det — är det värkligen du, Karl Agust, som är ute och går så sent? Och i sådan köld! Åh, bevares!

— Joo, det är nog så det. God kväll, mutter! Hur har ni det?

— Åhjo! Jag har ju hälsan och är inte utan föda till helgen. Jag har fått ihop lite, om vädret skulle bli för svårt. Åhjo! Hm. Nå? Har du sparat ihop nå'nting under vintern? Har det varit lif i afvärkningen i år? Du kanske har tjänt bra?

Han drog på axlarne med trött och dyster min.

— Lätt fick, lätt gick! sa han. För resten får jag nog bröd de dar jag har kvar — de bli inte så många: det har slagit sig på

bröstet. Därför ville jag hem — här är jag född och här ville jag också — — —

— Men pojke! afbröt hon honom blek och förskräckt.

— Jo, det är snart utvalsadt! sa han tungt och såg sig om i stugan.

— Är du gift? sa hon om en stund.

— Nej, det har aldrig blifvit något på allvar — och så godt kan det vara.

— De talte annars om Hanna Brita från Bräcke en tid.

— Hm, det var väl hvarken den första eller hundraförsta!

Med ens föll han halft vanmäktig ner på träbänken vid fönstret och lutade hufvudet mot väggen: den varma luften inne i stugan tog honom.

— Karl Agust! Du sitter väl inte och dör på själfvaste julafton? sa hon ängsligt. Du är kanske rent utsvulten, ditt arma kräk!

Och därmed sprang hon fram till bordet och fick tag i en sill, som hon stack i munnen på honom. Det halp: han vaknade till. Han fick mer mat och kryade opp sig, hälst sedan kaffet blifvit uppvärmdt.

— Men nu ska du tala om allting som har händt dig se'n du for, Karl Agust, hör du! Det har väl inte varit *bara* elände, fast det mesta jag har sport om dig inte har varit gladeligt?

— Det är ingenting att tala om, mor! Bäst vore det att inte komma ihåg någonting, det mästa är elände och missgärning, började han bikten.

— Så sjuk som du ser ut, pojke, vore det kanske så godt att söka få bud efter en prest. Men inte far han väl gärna bort en sådan dag — och inte är här skjuts att få. Inte kan hvarken du eller jag häller gå två och en half mil!

— Hm! Hvad skulle jag med en präst? Är där någon, som ömmar för mig, så är det väl ni, mor — någon bättre att tala med kan jag väl inte få.

— Tala, mitt barn! Det lättar hjärtat — det vet jag, som har suttit här ensam alla dessa åren!

— Första året gick det bra: då låg jag i Ragunda. Förtjänte duktigt, det gjorde jag. Och hade inte de välsignade töserna varit så hade jag nog haft lite till öfvers, men kvinfolk var det godt om, både vackra och lifvade. Jag höll mig väl med ett par, tre stycken — — —

— Ja, det har alltid varit din olycka, du Karl Agust!

— Hm. Hvem har jag det efter? Far var aldrig vidlyftig på det viset. Men om andra har man fått höra en hel del, se'n man kom ut.

Hon sänkte hufvudet.

— Bevars! Jag säger ingenting: det kanske låg i blodet hos Er som hos mig. Sådan en *är*, så *är* en.

Tårarne tillrade ner på hennes skrynkliga kinder.

— Andra året gick det ändå bättre med förtjänsten, men så kom jag i slanger med Hanna Brita. Hon sprang efter alla, men mest efter mig. Vi kysstes och vi slogos, och när hon gjorde sig riktigt galen, spelte jag kort och söp. Så gick förtjänsten. Så många af hennes kurtisörer jag rådde på, klådde jag och så kom jag in på fästningen i Östersund. Så gick den tiden.

Hon satt och rodde fram och tillbaka med öfverkroppen och skakade hufvudet.

— Så fick Hanna Brita ett barn och så flyttade vi samman och lefde ordentligt en tid. Då tog jag opp mig och där gick ingen nöd på oss. Se'n dog barnet och så började hon rånna galen igen.

— Ack, om inga fruntimmer funnes!!

— I vinter har jag legat i Herjeådalen. Hon flackade efter mig dit. Det har hvar dag varit ett helvete. Men inte hade jag makt att fara från henne eller köra af henne.

— Nehej, den ondes makt är stor!

— Så för tre månader se'n kom den andra ungen — se'n ha vi luffat landsvägarne bägge två. Eller alla tre.

— Ett så'nt eländigt lif!

— I förrgår natt dog hon — vi kunde inte få logera nå'nstans och så kolade hon af i skogen.

— Karl Agust! Hur kunde du ha hjärta att — — —

— Hvad kunde jag göra?

— Hon kom väl i hjorden som en kristen människa?

— Inte kunde jag begrafva henne? Och inte gör det nå'nting hvar den döda kroppen ligger och ruttnar opp? Jag sa ifrån i närmaste by att jag hade sett en ihjälfrusen kvinna — där är väl nå'n, som söker opp henne i sinom tid. Och är där inte, så smäller det lika högt.

— Men barnet, barnet! Ditt barn, Karl Agust?

— Det ligger där!

— Hvar?

— I tidningen. Jag tog ylletröjan af mig och svepte om det och så lade jag en tidning ytterst — di ska värma så bra, har jag läst om. Jag har varit inne och fått mjölk till pysen på ett par, tre ställen och så hälde jag ett par droppar bränvin i honom i middags. Han lefde strax innan jag kom hit, för han jämrade sig, det hörde jag.

— Åh, du har tagit lifvet af barnet, människa!

Och hon rusade bort till sängen, där byltet låg.

— Jag har gett en hvad jag hade — mer kunde jag inte göra.

Hon hade i ett ögonblick slitit af segelgarnet, virat opp tröjan och de usla paltor, som lågo byltade om ungen! Kall var han, men han andades än, och se'n han fått en sked mjölk, började han ge hals rätt bra.

— Åh, Gud ske tack! Hur kunde du komma hem, Karl Agust?

— Jag åkte på tåget lite — — —

— Hade du pängar då?

— Jag tog — tog ur en kamrats börs. Ja, jag stal dem inte — stulit har jag aldrig. Jag hade ärligen vunnit dem på knack, fast han inte ville betala. Så steg jag upp på natten och gick i hans ficka, när han sof. Jag tog bara hvad jag hade att fordra — inte ett öre mer. Och så gick jag. Både för barnets och för min egen skull gnodde jag på hvad jag orkade — jag ville hem, medan jag kunde gå. Hem kom jag också. Det var rätt godt ändå — att komma hem — — innan — — —

— Tala inte om att dö! Nu ska du gå och lägga dig — lägg dig i min säng — jag kan sitta på bänken. För resten får jag nog inte sofva — jag får försöka ställa lite med barnungen. Det är då en lycka att jag har lite mjölk i huset. Sån't rart barn i alla fall, du, — dina ögon opp i dagen, Karl Agust!

Så hjälpte hon sin gamle pojke i säng. Det var inte det lättaste; han skalf af trött-

het och frossa och de genomvåta paltorna klibbade vid hans kropp. Han somnade strax.

Därefter värmde hon vatten och klädde af bytingen, tvättade honom ren, ref en bit af sin kyrknäsduk, lade en sockerbit i och stack sudden i pysens mun. Han sög girigt, fick så lite mjölk och somnade, äfven han. Gumman satt där och såg på dem, som sofvo. Och det var i all sorgen en lättnad att inte mer vara ensam.

Fram på morgonen började Karl August tala i sömnen och yra. Modren väckte honom.

— Vill du ha mer mat? Nå'n sup kan jag inte ge dig, fast det nog skulle göra dig godt.

Nej, han ville ingenting ha.

— Såg hon bra ut, Hanna Brita, du, Karl Agust?

— Grann som synden, men ett hår utaf hin! Undras mig hvar hon nu är? sa han om en stund långsamt och tyst.

— Ska jag läsa lite för dig, mitt barn — jag har psalmboken här? sa hon liksom lite tveksamt. Det är julafton i dag! lade hon till, liksom en förklaring.

Han svarade ej. Hans ögon stirrade själlöst på väggen.

Så började hon:

"Var hälsad, sköna morgonstund!"

Men hon hann inte långt, förrän hon föll i gråt och måste sluta.

När hon lyste på honom, hade han slutit ögonen. Men på kinden glindrade där en tår mot lampans sken.

Var det barndomsminnena, som hade tinat opp hjärtat?

Var det hemkänslan? Ångren? En aning om evighetens snara gryning?

Ett par timmor senare började det rossla i bröstet på Karl August. Slutet var nära. Dödskampen blef kort: oljan var slut och veken förbrunnen.

När norrskensflammorna bleknade på himlahvalfvet för solen, som steg opp i öster och färgade fjällen rosenröda som ungdomens förhoppningar, klang genom den klara luften en klockringning. Det var julen, som ringdes in uti någon kyrka. Men för Karl Augusts mors öron ljöd det som en själaringning för den förlorade sonen, som ju ändå hade kommit hem till sist.

Hem till mor åtminstone — — —

Och hvad hoppas icke en moders kärlek —

Modershjärtat bad — utan att kanske ens kunna kläda sin längtan i ord — en varm bön, att sonen nu måtte mötas af förbarmande hos den Fader, som ser och mäter allas frestelser och strider och som är all kärleks eviga källa.

* * *

Nå, pysen i paketet då? Julklappen till skogens ensliga gumma? frågar någon.

Ja, hans historia hör inte till dessa blad. Men så mycket kan sägas, att han nu är en välbärgad, somliga säga, rik skogspatron i Norrland. Där var godt gry i honom.

Och i hans hem firas julen med ljus, fröjd och kärlek.

"Här krusas inte länge!"

En kontrollörshistoria från 1870-talet.

Inte var det i går som det hände, och hvar det var, kan också göra detsamma. Men det skulle vara skada om historien inte blefve litet spridd — tycker jag på mitt vis, sa en gammal fanjunkare i södra Sverige en gång. Den paschaschan kan vara bra nog på sitt sätt: den handlar om en karl, som skötte sig som en redig Karl-den-tolftes-buss, och sådana växa inte på enebuskar nu för tiden.

Människan är allt en märkvärdig kropp, om en tänker riktigt och rätt efter. Det fins folk, som inte med vett och vilja skulle kunna göra sin nästa orätt på ett kopparöre, men ändå kunna de göra vissa ting, som å fullkomligt lagstridiga, utan att anse det för synd eller skam. Om det lyckas dem att gå straffria, förstås. Annars tar hin bofinken genast.

Inte vågar jag för min del kalla för fähund hvar och en, som har sysslat med att skjuta ett villebråd på förbjuden tid eller knäppt en hare på annans mark. Och en sådan mängd se'n af de gamla handlarne, som smugglade hejdlöst utan att det bekymrade deras samveten eller nedsatte deras anseende! Tvärtom! Nog tror *jag* att det är orätt, och

inte skulle *jag* göra det, fast jag nu är mot tullskinneriet. Men nog kunna meningarna om hvad som är hederligt vara bra olika ibland. Tror du, min påg, att hästhandel är nå'nting, om man inte kan lura sin nästa en liten smula i någon rynka? Ja, jag bara frågar — spörj en riktigt durchdrifven norrlandshästpränglare.

Eller advokatyren? Hvad är det många gånger om en inte kan vränga lagen eller åtminstone hitta på ett sätt att krypa bakom skenfagra funder?

På det sättet har det varit med bränvinsbränningen också — och det ända in på senaste åren. Det är alldeles säkert.

— Är det inte åt helsingland att man inte ska få lof att laga till sina egna, hemmaväxta eller årligen betalta potatis hur man vill utan att man skall betala särskildt för det? sa en gång en nämdeman, som i öfrigt var ovanligt rättskaffens, men klämde öppet fram med den åsikten, att om han skulle bränna, skulle han inte ett dugg anse det för syndigt att lura kronan och kontrollören, om han kunde, och vederbörande icke hade ögonen öppna. Nu hade han emellertid inte bränneri, så det är inte om honom jag vill tala — han fick medalj af patriotiska sällskapet och dog som häradsdomare. Det kan vara tur att inte ha bränneri för somliga — hade han det haft, hade han kanske kommit in i stället för att komma opp.

Nej, det är om Nils Jonsson.

Det var en stark karl, treflig och munter och rik som ett troll. För resten har jag alltid hållit honom för en "snedig" och vidlyftig krabat och inte ville jag en gång inför Petrus byta orlofssedel med honom, så knekt jag är.

När Nils Jonsson fick en ny kontrollör, bjöd han honom första gången på toddy och "pumpade" honom för att få veta hvars andas barn han var. Så kom kortleken gärna fram: där var han en riktig öfverdängare och han spelte gärna efter "tecken" med sina vänner i byn, som voro ditbjudna. Det påstods att för en trettio år se'n hade där varit många kontrollörer, som hade rest därifrån själfva, men lagt arvodet på stället. Sådana voro vanligen de bästa att bli omsams med, mente Nils Jonsson, och dem tyckte han om: de mätte gärna liberalt liksom de spelte liberalt och fingo oftast en liten present "som minne af gammalt trefligt kamratskap om vinterkvällarne," när de slutligen gåfvo sig af. Hvad katten, sa alltid Nils Jonsson, kronan, som plockar åt sig i hvarenda hörna, behöfver värkligen inte se snålt på ett öre då och då, och inte på en kanna bränvin häller!

Men det berättades också, att en och annan hade principer och inte lät locka eller tubba sig hvarken af hopp om presenter som minne af kamratskap eller af Nils Jonssons jeremiader om hur mycket en bränneriegare

förlorar, ja, att han inte en gång har dranken oköpandes, eller af vittnets granna prat om att så och så liberalt mätte både kaptener och löjtnanter — hvilket nog var lögn för det mesta. Sådana där styfnackar, som Nils Jonsson plägade kalla dem, hade emellertid fått smörj någon kvällskvist på sitt eget rum, tills de hade "mjuknat i ämbetsmärgen," och en skulle Nils Jonsson med egen hand ha hissat ner i drankasluffen en kväll, så att den stackars kontrollören bara för att komma opp med lifvet hade måst lofva att vid mätningarna bli så der "lite lomhörd på venstra ögat."

Snart blefvo de flesta kontrollörerna rädda att resa dit, och det påstods, att en hade flyttat nattetid och skrifvit till Konungens befallningshafvande om saken. Flera af de pålitligaste sändes dit, men när de varit där en tur, tiggde de och bådo de om annat missiv på sina bara knän.

Så var det ett af de första åren jag bodde här på bygderna som bränneriterminen skulle som vanligt börja hos Nils Jonsson ut på höstkanten. Och då lär landshöfdingeämbetet fasligt mycket funderat på hvad som borde och kunde göras, så att det en gång kunde börja gå kristligt och lagligt till i den gamla röfvarekulan.

Landshöfdingen skickade till slut bud på den ståtlige fanjunkare Möllerstedt, berättade allt hvad man visste eller trodde sig veta om

hur det gick till nere hos Nils Jonsson och sporde om Möllerstedt trodde sig till att "hålla kanaljen inom marginalen," vare sig han nu skulle komma som en ljusens ängel eller som ett rytande lejon. Möllerstedt rätade på sin smidiga lekamen och log lugnt. Och så reste han.

Han blef fasligt väl mottagen.

Redan första kvällen blef han bjuden på toddy, svepte i sig tre ordentliga jamare utan att hvarken rodna eller blekna och spelte kort med Nils Jonsson och hans stallbröder, men med den påföljd, att han vann en femma på "priffe" och öfver tretti riksdaler på knack. Han låtsade inte se, att Nils Jonsson smugglade rom i hans toddy, när han vände sig bort, inte häller, att vännerna "gjorde konster" i spelet. Möllerstedt var en gammal räf, så deras tecken lärde han sig på en kvart. Allting var som att "lappa vantar i månsken" för den där Möllerstedt.

Vid de första uppmätningarna var Nils Jonsson själf med och mätte. Men redan första dagen började han konstra med femkannan: han ville inte släppa grepen. Där var nu också så stor tut på kannan så att det lönte sig att ha den med — 50 kubiktum, tänker jag.

— Släpp grepen där, du! sa Möllerstedt, som hade hållit tillgodo och tackat för brorskapet redan första kvällen.

— Den bruka vi alltid få hålla i — den har jag hållit i se'n här kom kontrollör till gården! sa Nils Jonsson morskt.

— Nå, så är det ja gu på tiden att du vänjer dig af med det! sa Möllerstedt helt lugnt och vänligt.

— Åh, hvad är det för pjattigheter af en kronans karl? mente Nils Jonsson och ville inte lyda.

Men då tog Möllerstedt och låste sprithållarerummet, sände bud på andra "mätismän" — som Nils Jonsson fick betala, förstås — och så fick min kära Nisse stå utanför och se på. Men Möllerstedt var lika gemytlig och talte om sådana lifvade historier. Och därmed var det ju slut på allt krångel med grepen.

Nils Jonsson kunde emellertid rakt inte fundera ut hvad han skulle ta sig till med en sådan en karl: han beslöt sig för att så godt först som sist spela ut trumf-ess.

En dag stod han helt oväntadt inne hos Möllerstedt, låste dörren och stoppade nyckeln i byxfickan.

— Det är nog så godt att vi så snart som möjligt tala lite rent ut med hvarandra! sa han myndigt. På det här stället bor jag och här är det jag, som befaller. Här bruka också kontrollörerna mäta som *jag* vill. Är det så att du vill ta reson, min kära fanjunkare, så kunna vi ha både gagn och glädje af det

bägge två, och vill du inte det, så vankas här stryk. Välj, min vän! Men välj det bästa. Och skynda dig bra — för på det här stället krusas här inte länge!

Möllerstedt hade hela tiden legat i skjortärmarne på en soffa och skrattat helt lugnt. Men nu reste han sig opp och sträckte på sig.

— Åh tusan, låter det så? sa han. Då skall *jag* säga *dig*, att detta är mitt enskilda rum och här befaller *jag* och spritrummet är min ämbetslokal och där mäter jag efter lag och författning och inte efter kommando. Vill du veta skam och bära dig åt som en hygglig bonde, ska du få toddy och en pipa rök, och vill du inte det, så ge dig af — annars händer det att du kommer ut lite raskare än du är van vid. Välj nu, min hedersvän! Men välj det bästa. Och raska på, du — där krusas inte länge, ska du tro, där jag bor.

Nils Jonsson stod alldeles handfallen öfver en sådan fräckhet. Han glodde så munnen blef som en ladugårdsport.

— Tror du inte jag har klått dem, som ha varit dubbelt så stora som du, din vadderade ankarstocksslukare! sa han och sprang fram.

— Nu ska du inte stå och anstränga dig i onödan, min kära äggakakemagasinerare! Sådana där långa ord å inte bra för din kroppskonstitution — du blir så andtruten af dem. Du har låst dörren och jag vill inte slänga

dig ut genom fönstret — det är synd om så snygga stora rutor. Gå nu din väg, var en snäll gubbe och kom igen, när du har blifvit hygglig till humöret! Hva sablarne! Aldrig kan jag väl tro att du är en sådan där ärkekanalje som man påstår om dig inne hos höga vederbörande. Men tror du att man stoppar i en drankasluff personer, som ha gymnastiserat som jag — ja, då tror du fel.

— Sa du ka-kanalje, hva? Din — din bränvinsprofvare!

Och därmed störtade Nils Jonsson blindt mot Möllerstedt i fullt raseri.

Där har du numro ett! sa kontrollören och gaf afverkaren först en i maghålan och så en bland ögonen, så han såg ett helt fyrverkeri. Och efter du nu, sa han, inte vill gå snällt, och det i alla fall är mer synd om rutorna än om dig, efter de troligen tåla mindre, så kan du gå samma väg som du kom. Är nyckelhålet för litet, så får du själf göra det vidare — det hör till en värds skyldigheter.

Och därmed fick han Nilsagubben i kragen och ryggen och slängde honom handlöst mot dörren med en sådan fart, att dörrspegeln krossades och Nils "åkte natursläde" nedför trappan med snälltågsfart.

— Så där tar man dem enligt konstens regler — det är ett karlatag, ser du! sa Möllerstedt genom hålet i dörren. Och har du legt några andra banditer till hjälp, så skicka opp

dem strax — nu är jag så smått i tagen. Men hälsa dem att de fara fram försikteliga: du slapp med torr stryk, men dem klipper jag på fläcken med min revolver. Ingen rädd här. Fy tusan att bönder börja göra hemgång hos hederligt folk! Kom nu bara ihåg att du har nyckeln till min dörr i fickan — det är kanske så godt jag skaffar mig en annan dörr.

Så satte han axeln mot den sönderslagna dörren, tryckte till så att låset gick ifrån och lyfte sedan af hängslorna, hvarpå han tog salsdörren af, hängde den på hängselhakarne i stället och slog en stor hasp i den.

Nils Jonsson stod eller satt eller låg nere i förstugan, men han sa inte ett ord. Och dagen därpå for han bort. Där fans en och annan sladdermaska, som påstod, att han varit hos en klok käring och blifvit botad för "lapptrölle" eller "ryggskott".

Aldrig mer blef Möllerstedt ofredad: dörren var lagad en dag han kom opp från uppmätningen i sprithållarerummet, och nyckeln satt på sin plats. Men för säkerhets skull sof han alltid med revolvern under hufvudgärden.

Inte blef där emellertid just så mycket pratadt mellan honom och Nils Jonsson efter det nappataget, fast de hälsade på hvarandra och duade hvarandra med, när där kom främmande ner vid uppmätningarna. Aldrig mer blef han bjuden på toddy om kvällarne, al-

drig på "en oskyldig knack." Maten var alltid oklanderlig, men det var det hela. Aldrig fick han häller ut de pängarne, som han första kvällen vann på knack — priffeprotokollet hade de däremot gjort opp genast — som väl var.

Det kan nu vara att det är tattarfasoner att slås och fast jag själf skulle kallas vara krigsman, har jag aldrig lyft handen till slag mot fredlig man — jag skulle ha blifvit en stackare bland stockholmsgardisterna, som äro sådana kaxar.

Nåja, det händer nu rätt sällan här i världen, att den som har rätten på sin sida också har armstyrkan — det är mest tvärtom. I annat fall skulle det stå bättre till här i världen på många håll. Men ändå — ja, och ser du, det är just därför som jag tycker på mitt vis, fast jag är och alltid har varit en fredlig människa i uniform, att det någon gång kan vara roligt att höra, hurusom en drummel, som vill locka folk att svika edlig förpliktelse, blef behandlad efter förtjänst och på gammaldags svenskt vis. Eller hur?

* * *

— Du har allt också varit stark i dina dar, fanjunkare, hva? sporde jag en stund efteråt så oskyldigt som möjligt och nöp i hans väldiga armmuskler.

gno och kifva och spara i tjugo, tretti år för att *ärligen* få ihop en samlad styfver — nu går det fortare med fiffighet och knep, mejeribolag och falska konkurser. Då var där många som inte kunde skrifva sitt eget namn — nu kunna de skrifva andras också. Men det är inte alltid som lärdom ger hvarken visdom eller rikedom — inte ens en lycklig ålderdom.

Och inte är det just så mycket trefligare att se på hur många lefva i dessa, de yttersta dagar: så fort nå'n har förtjänt en riksdaler, ska den slängas ut på modebråte, fin mat, dyra drycker och kostbara möbler. Snart är det med försakelsen som med trogen kärlek och from gudsfruktan — det är bara ett tomt munväder. En vinner inte Guds rike och inte jordisk sällhet häller med att plåga sig, men de håfvorna vinnas än mindre genom att man är ett rö, som drifs hit och dit af vädret — lustarnes väder. Och den rättfärdige Domaren kommer på den stora dagen inte att fråga de uppståndna: "Hvad har du ätit? Hvad har du druckit?" utan i stället: "Huru många af dessa minsta mina bröder har du bespisat?"

Somliga af dem, som förr i världen lefde knalt och kallades för snålvargar, gjorde godt i tysthet eller skänkte med varm hand sitt gods till fattigvården, kyrkan eller skolhusen — sådana tror jag att Herren själf får döma. Deras väl eller ve beror väl då mest på hvad

det var som dref dem, när de gjorde godt. Men det fans en och annan, som själf äfven inför mänskligt öga dömde sig själf till ett förtappelsens barn.

Så var det med *Judas*.

Det namnet hade han, förstås, inte fått i dopets bad — då blef han kallad Kristoffer Frennesson — utan han fick det, när han gifte sig. Och fast det är orätt att ge sina medkristna öknamn, passade det här inte illa.

Det är inte många, som känna till Kristoffer Frennes historia så bra som jag och den historien kunde nog förtjäna att talas om — androm till ett varnande exempel. Jag berättade den mer än en gång för Olof som fick vår Bengta, för han var också en sådan där en gnölepåra, som aldrig kunde få nog — strax i sin ungdom. Som väl var, fann vår Herre honom med tiden och öppnade hans ögon för det ena nödvändiga, som består, när allt annat förgår.

Jo, Kristoffer Frennesson var "gropare" och bodde i ett litet hus på vårt torfskifte. Han hade börjat med två tomma händer, men allt hvad han förtjänade satte han i säkerhet i kisteläddikan. Han begagnade samma kyrkekläding så länge jag mins, och om hvardagarne hade han en dräkt så lappad och usel, att ingen kunde se om den från början varit hund eller tasse. Fri var han nog inte från ohyra, aldrig eldade han, utan kröp ner

under sin gamla fårskinnspels om vintern och under en säck sommartiden, för sängkläder nändes han inte skaffa sig. På det viset fick han med tiden några hundra riksdaler — somliga sa tusen. Men jag tror det inte. Pängar å inte så galna att yngla nu för tiden, och de voro det inte då häller.

Det påstods allmänt, att han skulle gifta sig med Kristen Smeds Alfrida. De voro också öfverens, men något bröllop hördes inte af: Alfrida kvnde visst inte lägga af nå'nting. Gärna ville hon vara fin; fin hade hennes far varit och ett fint namn hade hon — och en piglön för tretti, fyrti år se'n räckte inte långt.

Så hade väl bortåt tjugo år gått. Alfrida började gå på de sista till trettio och ingenting hade hon haft för sin trofasthet utom försmädelse och spe på alla gillen.

Där gick hål på ägget en Kiviks marknad — åh, jag mins det som det hade varit i går!

Mosters och vi hade gått in i en af bodarne för att få ett glas vin — på den tiden var ju Kiviks marknad årets största högtid här på slätten näst jul, påsk, pingst och midsommar. I samma bod kommer Kristoffer in: några tosingar hade fått fatt i honom och bjudit honom på gök, och Kristoffer var den, som gärna höll till godo, bara det ingenting kostade honom. När han så hade fått lite i hat-

tan, började han skryta och skräppa om allt hvad han samlat på kistbottnen och där blef ju mycket skoj och oväsen, förstås. Jag satt och lyddes med ett halft öra.

Så var där någon, som började slå på giftermålsströngarne och undrade, hur länge Kristoffer skulle gå och dra på hasorna, innan han gjorde allvar af det med Alfrida.

— *Tänka i tid ger trygghet och frid!* sa Kristoffer och såg viktig ut. Inte för jag vill säga något om Alfrida, men *två tomma händer bli dåliga hjärtevänner. Liten stuga för en kan duga*, men *många ungar ä fattigmans tunga.* Alfrida kan inte spara.

De andra skojade med honom och mente, att han, som var öfver sina femti, behöfde då inte vara rädd för så många kristnagillen precist.

Men så böjer sig den här tosingen Bokenblad, husaren, fram och säger:

— Hör du, Kristoffer! Vill du inte ta och slå dig ut för min syster Johanna? Skinn på näsan har hon, men det kan behöfvas med en sådan hundingens vante som du är, och lite i kistan har hon också, du!

— Hur mycket då? sporde Kristoffer och började spetsa öronen.

— Ååh, en fyra, fem hundra daler!

— Nej, hundan! *Soppa på en pölseping är detsamma som ingenting!* sa Kristoffer.

— Och jag ska gärna ge tretti riksdaler för att bli henne kvitt, sa Bokenblad och gjorde miner åt de andra, som hade så roligt.

— Pyttsan! Hade det varit tretti blanka specier, så kunde det varit sin sak! Och se'n vet jag ju för resten inte om hon vill ha mig! sa han liksom lite skamsen.

— Ja vill hon så! Hon tar hvilken karl som hälst, bara hon kan bli gift.

— Hm, hon har det väl inte för trefligt hemma hos dig! sa Mårten Målare.

— Slå nu till, Kristoffer! Och sitt inte där och mena! Så kan du vara gift i höst — om en tre veckor, du — och i höstens bråda tid tjänar hon alltid in en tieriksdaler till dig.

Kristoffer ref sig betänksamt i hufvudet.

— Och nog får du kam till håret! sa Bokenblad. Se så, ditt mähä!

— Hm! Ville hon, så kunde det vara värdt —

Med ens stod Alfrida midt ibland dem. Jag såg när hon kom in och hur hon så smått drog sig bort till klungan. Hon hade hört på en god stund, men ingen af dem hade sett henne. Där blef tyst med ens och Kristoffer blef som krösen i synen.

Alfrida var hvit som ett lärft. Först kunde hon inte få fram ett ord, så ond var hon, men slutligen lugnade hon sig. Och så kom det.

— Har du inte hört talas om någon annan, som sålde sin bäste vän för tretti silverpänningar, du *Judas*, sa hon. Kanske du har glömt hur det gick honom! Jasså, det blef lönen för jag har gått och väntat på dig i aderton långa år och varit hvars mans spott och spe för din skull? Tag du Johanna! Nu när jag vet hurudan persedel du är, ville jag inte ha dig, om du så klädde mig i silke och siden från hjässan och till fotabjället. Tag du henne! Jag ska inte fälla en tår — annat än öfver min egen dumhet: den skäms jag öfver. Men du borde skämmas mer än jag. "Alfrida kan inte spara!" Jag har ingenting slösat bort, men jag tror inte att Gud vill hans barn ska gå lasiga! Är vår kropp hans tempel, så ska den inte se ut som en svinstia utanpå. Och har en piga ingenting att ta på sig när hon gifter sig, får hon nog gå som ett hampaspöke i alla sina dar se'n. En sådan gnidare som du är består henne sannerligen inte med så mycket som ett lintyg. Tag du Johanna! Med Guds hjälp skall jag nog få både kläder och föda till döddagar dig förutan och komma i grafven som en ärlig piga. Husaren är inte af dem, som ge bort hus utan att de få gårdar i stället: se'n Johanna plockat håret af dig, får han igen sina tretti silverpängar med ränta, när du är död. Och jag missunnar dem inte hvarken dig eller pängarne. Det kommer nog den dag, då du inser

att du inte utvalde den goda delen. Men då är det för sent — då ska du kanske inte göra narr åt det nötet Alfrida, fast ett nöt har jag varit, som fäste min håg vid en sådan — en som dig. Och så farväl med dig, Judas!

Därmed gick hon. Inte en tår fälde hon, men på kinderna spritte skinnet till, liksom när en gryta börjar koka.

Kristoffer satt som han tappat munnen, och lite hvar såg förlägen ut, tills Bokenblad slog till en skrattsalva, fyllde kopparne med rom och tog till orda.

— Kristoffer, ditt arma offer! sa han. Inte kunde jag tro, att du var smidd vid Alfrida, fast hon är Kristen Smeds dotter — det var ju en annan sak. Men har Johanna skinn på näsan, så har ja gu Alfrida hår på tänderna. Håll till godo, slaktoffer! Hon har för resten så många fina klädningar, så du kan alltid få en omsydd till ett par byxor hvart femte år — du blir min lif och sabeltaska den strunkaste och finaste karl i hela socknen. Och får ni inte råd att äta stekt fläsk och risgrynskaka, så ger hon dig alltid ett bibelspråk att tugga på. En predikobok är nog också bättre att få med kvinnan än en sparbanksbok — där å många fler blad i postillan! Håll till godo! Kommer ni på socknen en gång, blir hon alltid den finaste i fattigstugan! Hurraa! Nu skall vi dricka en skål för

träskogrefvinnan och hennes syndoffer, den manhaftige Kristoffer! Hurraa!!

Vi reste oss och gingo, så jag vet inte, hur det gick se'n där i boden, men vi hörde da'n efter att de hade rustat om hela dagen och att Kristoffer hade följt hem med husaren om natten. Och uppgjordt med Johanna måtte det ha blifvit på samma gång, ty en månad efter voro hon och Kristoffer gifta. Mårten Målare sa se'n att Kristoffer var ett *rökoffer*, för partiet kom till, då han var på röken. Men Målaren var nu alltid så galen att rida på ord.

Alfrida gick på arbete som vanligt och låddes om ingenting — hvad hon nu tänkte. Och alla tyckte att hon blifvit så illa behandlad af Kristoffer, att ingen nändes retas med henne.

Det spordes snart att hos Johanna och Kristoffer voro kif och trätor dagligt bröd. Det påstods till och med att hon klådde honom. Där var nog en och annan, som sade honom det midt i synen, så att lifvet började bli honom ganska surt, och han började gå för sig själf liksom de stora gäslingarne. Han blef gammal och luto, svarade rätt i vädret, när någon talte till honom, mumlade för sig själf och blickade förvirradt. En kunde granneligen se huru han ångrade på affären. Liksom Judas.

I råghösten voro Kristoffer, Johanna och Alfrida såväl som en hel hop andra husmän och inhyseshjon på dagsverke där hemma hos oss. De sutto just och åto kvällsmat en dag, när Mårten Målare säger:

— Har ni hört att Procenta-Peren, det gamla kräket, ska ha kolat af i förgår kväll?

Åh nej väl? Hvad säger du? Procenta-Peren? ljöd det från alla sidor.

— Var han inte syskonbarn med dig, Alfrida?

— Jo, han var nog det. Fast vi aldrig umgingos.

— Då kan du gärna gå och sätta dig i glasskåp nu, Alfrida, för det var en, som hade samlat grunkor.

— Ja, de säga så! sa Alfrida lugnt.

— Och inte hade han väl någon annan släkting — det man har hört talas om åtminstone?

— Inte det jag vet. Jag hade ingen annan än honom, den gamle stackaren.

— Han lämnar nog en fem, sex tusen riksdaler efter sig, hva? Du blir minsann en rik tös, du Alfrida! Vore jag änkeman, skulle jag ta och slå mig ut för dig!

— Kan väl tro det! Fem, sex tusen? Hm! Nämdemannen, som har känt honom i många år och tagit hand om affärerna efter

honom, trodde att där skulle vara en tunna gull*) minst, sa han i går afse.

Där var nästan lite spe i tonen, då hon sade detta och på samma gång kastade en blick på Kristoffer, som satt där blek om näbbet och stirrade, under det läpparne rörde sig, liksom han räknat tyst för sig själf.

— Jo jo! *Tänka i tid ger trygghet och frid!* som Kristoffer här sa på Kiviks marknad innan han for hem med Bokenblad och friade till Johanna! sa Mårten Målare och lyfte försmädligt på ögonbrynen. Nu får du nog hjärtevänner, se'n du har två fulla händer. Den som har en sådan kusin behöfver inte gå lasig; du hade rätt i det, min tös. Pass på bara, om inte Judas ångrar de tretti silverpängarne! Men jag gjorde som du — jag varnade honom. Och henne med för resten — da'n efter. Men det är för sent att lägga "husarakrokar" nu, sa den skallige.

Johanna såg argt på Mårten Målare.

— Stick du inte ditt långa tryne i andras grytor, utan håll det i din egen limpotta! sa hon.

Kristoffer lade sin sked och gick från bordet. Så gjorde också strax efter Alfrida och Johanna. Men de taltes som vanligt inte vid.

---

*) — 16,666,67

Alfrida blef kvar om kvällen en stund efter de andra och hjälpte mig att sätta opp en ny förklädsväf. När hon skulle gå, följde jag henne ut till grinden och så gick jag genom trädgården bort till blekan.

Med ens dök Kristoffer opp bakom stengärdet vid stättan, där hon skulle gå fram. Och fast man ju inte skulle lyss, kunde jag inte låta bli att huka mig ner bak gärdesgården. Han talte så högt så jag kunde höra hvart ord han sa.

— Är det sant, Alfrida! började han, att du ärfver en tunna gull?

— Gör det dig värkligen ondt att din gamla vän och käresta, som du svek för mammon, kan dig förutan komma på det torra på sin ålderdom? sa hon sorgset.

— Åh, att jag inte väntade!

— Jag tycker du väntade länge nog — rent för länge!

— Hvarför sa du aldrig att han var din släkting?

— Jag tänkte aldrig på det: jag har knappt talt tie ord med honom!

— Åh, att jag inte tog dig ändå — du var i alla fall den enda, som har hållit af mig! sa han i jämmerfull ton. Och som jag har hållit af!

— Så mycket uslare då af dig att du sålde både min och din lycka.

— Ack, du vet inte hur jag har ångrat det — där band jag ris till min egen rygg. Där har inte varit en minuts glädje i huset se'n hon kom dit. Du har väl inte hjärta att låta mig förgås? Snart står jag inte ut längre.

— Som du har bäddat, får du ligga, min goda du! svarte hon bara.

— Jag skiljer mig vid henne — ett sådant äktenskap är vederstyggligt inför Gud och en förargelse för hans församling. Jag får det löst i konsistorium. Se'n — se'n så — så flytta vi samman, Alfrida! sa han.

— Och du tror att jag skulle ta en sådan en ynkrygg, en sådan — en — en palt, som skulle sälja mig och skiljas vid mig för att få en annan, som hade ärft fem riksdaler mer. Nej du! Nu kan jag gå ensam till min graf — jag har fått afsky för alla karlar för din skull. Jag skall allt förvalta mitt gods själf och bättre än du hade gjort. Dig — ack du, dig skulle jag inte ta, om du vore lös och ledig och fri som fogeln, se'n jag nu vet hvad du går för — ändå mindre skulle jag se åt dig om du låte skilja dig. Du behöfver inte tänka på det en minut. Du har dina tretti specier — se på dem och fröjda dig, Kristoffer!

— Jag fick dem aldrig — bara en revers och den är så snedigt skrifven, att jag aldrig kan ta ut dem. Jag har hört mig för. Ååh!

— Jojo. Den som ger sig i slanger med räfvar, ska ha fint väderkorn.

— Jag tar lifvet af mig en dag — ja gör jag det!

— Så gjorde också Judas. Jag varnade dig, Kristoffer! Varnade dig i tide, du!

— Mitt blod kommer öfver dig och dina barn! gnisslade han.

— Aldrig i detta lifvet och aldrig på domedag! sa hon med hård stämma.

— Jag tänkte alltid, att du skulle pyssla om mig på gamla dar och ha det riktigt bra och aldrig behöfva frätas af brödbekymmer — därför var det jag samlade och väntade år från år! sa han.

— Men du tänkte inte på att min ungdom förgick liksom din, du! Till att passa dig se'n du blifvit skröplig, kunde jag vara god nog, men att dela lifvets fröjder med dig och våra barn i mannaåren — det var jag för fattig till. Åh, hvad du har varit usel, stenhjärtad! Du har aldrig haft en tanke för annat än pängar — jag ville inte ta opp din kärlek, om den låge på en väg och de hölle på att köra öfver den med gödselkärra! För den är inte värd att bocka sig för!

— Men när jag ångrar mig! Hör du inte att jag ångrar mig!

Och därmed började han gråta som en tie års pojke.

— Nu se'n du fått veta, att jag är rik, ja! Neej, du! Ångern kan kanske tala för dig inför vår Herre en gång, men inte inför mig.

Nej, gå du hem till Johanna! Jag skall ge dig ett godt råd, för ser du, jag har ändå alltid haft ditt väl för ögonen. Bär du med tålamod det kors, som du själf har lagt på din rygg — det är det enda du kan göra, så blir det kanske bättre för dig också. Jag vill dig intet ondt, Kristoffer; jag har förlåtit dig, fast det inte gick lätt. Den lilla silverringen, som jag gaf dig en gång, kan du ge mig tillbaka — du har ändå ingen rätt att bära den nu längre se'n du har tagit en annan till hustru.

— Aldrig i världen!

— Ack, det är inte för värdets skull — den kostade bara en riksdaler, men jag kunde inte köpa någon dyrare — då! Men jag vill inte du ska ha den — för Johannas skull. Nå, du får göra som du vill — min — — eller din, hvilket du vill — — lade jag i fattigbössan i kyrkan den dag du stod brudgum. Och dit skulle den andre också ha gått.

— Har du inte något hjärta, Alfrida! sa han slutligen.

— Hm. Jag vet knappt. Åtminstone inte för dig nu mer! Och inte vill jag locka eller tubba någon från hans äkta maka — minst dig. God natt med dig nu! Och Herren hjälpe dig! Om han kan och får!

Hon gick ifrån honom.

Men hon hade inte gått mer än några steg, förrän Johanna ställde sig kapprak i

vägen för henne. Hon hade legat bak den stora stenen och hört alltsammans, hon också.

— Vänta lite, Alfrida skrek hon.

Jag undrade hur det skulle sluta. Så gjorde nog Alfrida också; hon hoppade öfver gropen in på ängen. Troligen var hon rädd, att den andra skulle flyga på henne.

— Åh, var inte rädd, du! sa Johanna, dig vill jag ingenting ondt. Jag har hört alltsammans — du har handlat som en rättskaffens kvinna. Du är bättre än jag, många hundra gånger bättre. Men det är uslingen här som jag vill tala några ord med just i din närvaro.

Kristoffer hade slängt sig på gropavallen — det såg ut som han hvarken hörde eller såg.

— Att han var ett kräk, borde jag kunnat begripa, när han svek dig för de lumpna styfrarne, som min bror, det djuret, lofvade honom i fyllan och villan, fast han hvarken hade dem då eller får dem — han har inte sex styfver. Men att Kristoffer var en *sådan* usel varelse som jag nu har hört — det trodde jag ändå inte. Du kan nog inse, att jag inte häller har haft mycken glädje af mitt giftermål med det aset, och inte är det efter denna dag värdt att han försöker röra vid mig med ett finger, den skorpionen! Hör du det, du!

Och därmed sparkade hon till honom, så benen skramlade. Han rörde inte en fena. Alfrida sa nå'nting, men så tyst så jag hörde det inte.

— Och du kan så gärna först som sist ge dig af så långt du vill — ända till Hälsingland! Du kreatur! Hem är det inte värdt att du kommer, för dörrarne låser jag i kväll — så mycket du vet det. Och bryter du dig in, får du smörj. Ge du dig af, om du så vill till konsistorium, du huggormars afföda. Inte går jag med och inte slipper du in där häller. Och dina pängar ska jag nog sköta om, du! Jag ska rusta opp dem: jag ska dricka kaffe tre gånger om dagen med tre sorters kakor till, och där ska ingen fattig gå från huset förrän han är proppad med stekt fläsk och smörmatar, så han kan spricka. Nog ska jag förvalta ditt gods och det så att där ska bli fröjd i himmel och på jord med det.

Kristoffer reste sig opp, vild att skåda.

Rör du en skilling, så — — — —

— Så — så — —

Hon knöt handen och gick honom in på lifvet. Han tog några steg baklänges. Och det undrar jag inte på.

— Akta dig! skrek hon. Akta dig: det kliar i händerna på mig!

— Var inte *för* hård mot honom! sa Alfrida. Tro mig: du kan få ångra det, Johanna! Räcken hällre hvarandra handen till sämja och försoning!

— Den där, som ville sälja mig liksom han sålde dig — fast priset var högre! Nej, aldrig i lifvet! Han ska få sota för sina syn-

der mot oss bägge. Jag skulle kunna slå honom i små bitar! Jag är ingen sillmjölke som du.

Slutet fick jag inte höra — någon ropade på mig.

Men Judas var borta i flera dagar — slutligen hittades han i en asp nere vid ån. Judas hade Alfrida kallat honom och Jude lön fick han.

Om Johanna sörjde eller ångrade, vet En allena. Men hon blef mild och ödmjuk och var alltid mån om de fattiga.

En kattsingens process.

Jeppa Skräddares hade en katt. Och den katten var en svåra märkvärdig katt.

Karna Skräddarens sa många eveliga gånger att maken till den katten fans inte på *denna* jorden, och inte trodde hon, att maken häller hade funnits eller kunde finnas.

— En kan lägga'n på det finaste sängtäcke i världen, om en har det — han inte så mycket som fäller ett hår: långt mindre svinar ner min lif som andra kattakräk. Han rör inte en matabit, om där så stode hela fat fulla med risgröt eller stekt sill — det enda han bryr sig om, det är möss. Han följer med, när jag går och hälsar på någon af gårakvinnorna — där som där bjudes på nå'nting godt, förstås. För det begriper han bara han har varit en gång på ett ställe. Och på söndags eftermiddagarne, när jag läser högt ur predikoboken, lägger han ihop ögonen och somnar strax — han är precis som en gammal människa, det rara lifvet.

Skomakarens käring, som bodde i andra ändan af samma hus, hatade katten liksom hon hatade alla andra af skräddarens familj.

— "Katten är makalös" — ja, det är han också. Det är det ledaste kattaas på jorden —

han kunde inte otäckare vara, om han vore Karnas köttsliga unge. "Precis som en gammal människa!" Ja, det var ett sant ord, om nu Karna Jeppa ska räknas bland människor, förstås! Att han somnar, när predikan läses, tror jag nog, det har han lärt af skräddareskralten, som alltid sitter i Guds hus och snarkar, så rutorna skallra. Att kattaräfven inte svinar ner eller stjäl mat hemma — det kan hända, men då är det därför att han är instruerad att gå bort och göra det hos främmande. Värre tjuf än den fins inte i sju kyrkesocknar: huru många valar sill han stulit från oss på de sista åren, känner den Allvetande, men ingen annan. För råttor är han lika rädd som Karna Jeppa, och springer han inte opp på ett bord och galer, när han får se en, så vill jag vara lika stort kreatur som både Karna och hennes katt. Men en dag ska den kältringen få äta sina gärningars frukt, tro mig! sa Martina Skomakarens.

Hvad kattsingen nu katten hade på sitt svarta samvete, visste han kanske bäst själf. Men något egentligt medborgerligt förtroende åtnjöt han värkligen inte. Där var flere af grannarne, som klagade svårliga öfver hans omättliga lystenhet efter ägg och små kycklingar. En mängd höns hade på ett i sanning oförklarligt sätt genom en ond bråddöd slutat sin jordetrippning, och bland den usla kattens många vedernamn var också "höken," på hvil-

ken roffågel Karna gemenligen sköt skulden för de många gemenheter, som hennes älskling i löndom föröfvat. Ja, Martina sa rent ut på ett julkalas, att så länge Karna lefde, eller åtminstone hennes katt, blefve här aldrig frid på jorden, allraminst i Hönslösa, och inte människomen en god vilje häller.

I fjol blef där ett förfasligt rabalder i Hönslösa för skräddarekattens skull. Han kom till och med inför häradsrätten, och om den procéssen taltes där länge i bygderna.

Det gick till så här ungefär.

Skomakarens hade en tupp — en riktig "tockekinare" — som Martina sa.

Han var af en särskild ras, och när han gick ut på vången utanför huset, samlades alla höns från närliggande gårdar — så fin var han. Var Martina värkligen stolt öfver nå'nting på jorden, så var det öfver den hönsafadren, ty gods och fägring hade hon nu inte precis att yfvas öfver själf.

Och då kan hvar och en väl tänka, hur hon blef till mods invärtes, när hon en dag kom ut och fann honom ligga med afbiten nacke ute på potatislandet, under det skräddarens katt höll på att plocka honom, så att fjädrarne stodo kring dem bägge som ett snömoln! Hon sprang in efter sin man, och han kom ut med en stor last i näfven och dref till kattatjyfvingen så att både last och katt dansade ner i lergrafven vid gödselhögen. Lasten

fiskade han opp igen, men katten lät han ligga kvar.

Troligtvis trifdes inte Kisse Misse Måns i sitt nya element riktigt, ty om en stund började han hålla ett fasligt oväsen. "Uj uijau!" sa han.

Då kom Karna ut, fann det arma lifvet i sjönöd, fick fatt i brunnshaken och en spann och hissade opp katten, som fräste och spottade och hoppade i himlasky som en knäppare, som man lagt på rygg. Så blef det arma djuret torkadt och nerbäddadt i kaffesurredynan och lagdt på kakelugnsleret. Och se'n gick Karna ut på gården och skrek och åbäkade sig, så höstafolket från både Mårten Bengts och Per Anders strömmade till.

Det var måtro inte småsaker hon ref af sig!

Hon talte om skomakare, som skära breda remmar ur andras läder; om käringar, som gå ut om nätterna i bara lintyget och titta efter om grannens potatis äro stora och kokefärdiga; om ungar, som å färdiga att spricka af stulna stickelbär och — — och mycket annat, som hon tyckte kunde vara uppbyggligt och gagneligt en sådan stund.

Men — ett, tu, tre — kom skomakaren med sin Martina ut på gården. I handen hade han sin spannrem och hon den saligen afsomnade tuppastackaren. Skomakaren svor och Martina skällde; han svängde spannrem-

men kring öronen på Karna och Martina stack tuppen i näsan på henne. Det blef ett ovåsen, så man kunde trott att beväringen varit på hemväg från heden.

Så kom skräddaren också ut. Med alnen i hand. Och så bröt det lösT.

Skomakaren rök på alnaprinsen och drog till honom med spannremmen, så att alnen bröts af och stumparne flögo i synamentet på hans egen kvinna, Karnastackaren! Hon böjde ner hufvudet och rände blindt mot Martina, liksom en bagge ränner mot en grindstolpe, men Martina dängde henne kring öronen med tuppaliket, så att fjädern rök och Karna fick stora blodstrimmor på kinderna —af tuppens blod, förstås, fast det såg hiskligt ut.

Skräddaren hade varit skarpskytt i många år och hållit tal om att gå ut och dö för fosterlandet, men när han fick se tuppens blod, dånade han, och höstafolket måste hålla skomakaren, så att han inte skulle slå det arma kräket fördärfvadt, förr än det hade kommit till sans igen, åtminstone. En af pigorna torkade Karnas ansikte, för att blodet skulle stanna, och då gingo fläckarne bort och där fans inga möjligheter till blodvite, men hela munnen hade skräddarkäringen fått full af dun och fjäder, så hon kunde inte säga annat än: "pooh! puyh! pschtvi!"

Det dröjde en lång stund, innan man fick de båda parterna in i hvar sin afdelning af

huslängan. Käringarna bölade och karlarne skreko — ingen tordes gå ut i det gemensamma köket, och när skräddaren kröp under dynan på kvällen, hade han sin stora sax på stolen vid sängen. Liksom skomakaren sin störste knif under hufvudgärden. Och ungarne fingo sträng tillsägelse att inte säga ett vänligt ord till grannens huggormaafföda, ge dem en bit mat eller ta mot nå'nting af dem, om de inte särskildt ville ha alla armar och ben afslagna.

Se'n gingo både skräddare och skomakare att ta ut stämning på sin vederdeloman.

Till hvar sin advokat, förstås. Skräddaren gick till en gammal afsatt nämdeman, som hade en obegriplig och förvånansvärd förmåga att ohjälpligt inveckla och röra ihop den änklaste sak i världen och alltid följde en och samma "principip" i två afdelningar, att först bofneka och se'n begära uppskof.

Skomakaren gick till Lans, en afskedad sergeant, som gjorde sina inlagor högst romantiska och högtrafvande, med exempel ur bibliskan och Sveriges historia, om det kunde på något möjligt vis hampa sig så. För resten voro de båda lagvrängarne goda vänner och toddybröder — endast inför rätten skällde de ner hvarann så mycket som strafflag och domhafvande kunde tillåta. Men det var för att hålla uppe skenet.

En vacker dag kom fjärdingsmannen med stämningspapperen. Det blef lif i huset som när en geting tittar in ett slag i ett humlebo. Där smiddes planer, och båda parterna sågo fienden sitta inne på vatten och bröd, under det de själfva smorde sig med äggakaka och gnodde klometerna i förtjusning.

Och i tidens fullbordan återsågo de trogna grannarne hvarandra inför Hönslösa häradsrätt. De hade inte talat ett ord till hvarandra efter den stora "kattabaliken," som det kallades i Hönslösa.

En stor hop nyfikne af byfolket hade gått att höra på det riksviktiga målet, och där var trångt i den lilla domsalen.

Parterna voro personligen närvarande, både mankön och kvinkön. Och en hel binge vittnen voro inkallade.

Skomakarens stämningsansökan upplästes först.

Den var affattad af Lans i dennes vanliga blomsterrika, för att ej säga rosenrasande stil. Däri omförmäldes hurusom höns och dessas mankön, tuppar, höra till Försynens märkvärdigaste och dyrbaraste verk och inrättningar på jorden: de väcka människorna till den Allgodes lof och gifva dem mat i sinom tid, och därtill äro de skapade på femte dagen före världens begynnelse. Men en höna utan tupp är en änka utan glädje och den som dödar en tupp är alltså att anses som en niding,

en tjuf och bof, den där bör utrotad varda från jorden. Då skaparen sade: "fåglarne föröke sig på jorden!" fällde han domen öfver en hvar, som förgriper sig på nästans tuppar. Men katten är ett orent djur, enligt tredje mosebok, falskhetens sinnebild, tigerns släkting och ett grymt skadedjur. Särskildt denne katt, som skräddarens uraktlåtit att uppfostra i tukt och förmaning, hvadan de borde bota hvad han brutit. Katten skulle i lergrafven fått en mördares förtjänta lön, ty de som taga till svärd, skola förgås med svärd. Men skräddaren hade dragit aln och anfallit skomakarens oskyldiga maka, som då hade mäst försvara sitt lif. Och en mans plikt är att försvara sin hustru liksom Gustaf II Adolf gick öfver till Tyskland i det trettioåriga kriget. En aln var ett tillhygge, men det var inte en spannrem, hvilket höglofliga häradsrätten nog visste att bedöma, när den skulle döma.

Och så yrkades ansvar enligt strängaste lagparagraf för "beskyllningar om läder, som gått på heder och ära," potatis och andra stulna krusbär, ersättning för tjugofem tjog ägg, som nu aldrig kunde värpas af tupplösa hönor, rättegångskostnader enligt räkning o. s. v. samt att katten skulle aflifvas, offentligen, då han vore farlig för allmänna säkerheten och trogna grannars högönskliga jordiska fram-

gång i lofliga näringars utöfning uti ett älskadt fosterland.

Skräddarens var inte stort mildare.

Den talade om mordet på ett oskyldigt, tamt och vänskapsfullt husdjur genom dränkning i en lerpöl, om Karnas blödande ansikte, om höns, som sprätt opp för många pängar senaps-, morots- och rödbetsfrön, om huru skräddaren "vid åsynen af en älskad makas mordiska lidanden varit nära att uppgifva sin anda," yrkade sårabot och straff för anfall med tillhyggen, uteslutande från nådamedlen och förlust af medborgerligt förtroende o. s. v.

Hela salen genljöd af fnittringar och fnissanden, tissel och tassel.

Skräddarens advokat bestred hvartenda jota i motpartens stämning och begärde därpå uppskof för att komma in med en skrift.

Skomakarens fick ordet och sporde ödmjukt om Rätten kanhända möjligtvis hade sig bekant någon lagparagraf, som förbjöd en fattig, men idog, redlig och oförvitlig medborgare att under en älskad konungs glorrika spira ha höns och därtill hörande tupp, eller att försvara sig och sina kära mot fyr- och tvåbenta skadedjur.

Skomakaren berättade därefter, på domarens allvarliga uppfordran, huru den beklagansvärda historien uppstått och utvecklat sig. Och när man hörde honom, kunde man endast förundra sig öfver försynens långmodig-

het, som tillåt, att sådana människor som skräddaren, hans käring och deras eländiga katt ännu finge lefva på jorden.

Skräddaren gjorde sin berättelse och det föreföll hvarje kristen själ som en olöslig gåta att jorden ej för längesedan uppslukat skomakaren med barn och blomma, hus och tupp, hustru och spannrem.

Domaren sporde med tillkämpadt allvar om de inte kunde förlikas, så att målet måtte bli nedlagdt och grannsämjan återställd?

Då tog Karna Jeppa Honom däroppe till vittne, att hon visst inte var den, som lät solen gå ned öfver sin vrede. Men hon ville inte ha alla döda kreatur slagna i synen på sig, och hennes man kunde inte vara tjänt med att komma på fattighuset därför att skomakaren slog sönder alla verktyg, med hvilka han skulle äta sitt bröd i sitt anletes svett.

Skomakarekvinnan brydde sig inte om huruvida Karna hade femtio kattor. — Vår Herre hade inte gett henne några barn, Han, som nog visste, hur hon skulle uppfostrat dem! Men sina hönskreatur, som hon årligen bekommit, ville hon ha i fred efter lag och författning — och hon var för gammal att ta emot stryk alnvis!

Männen blefvo lite generade öfver käringarnas bråk, och skomakaren sa med en viss kläm att för hans del var där inga hinder för en rättmätig uppgörelse. Men ett ville han

säga: det stulna lädret och potatisen och krusbären skulle skräddarens hustru allt vara så hederlig och ta i sig igen, annars skulle hon in på fästning — det skulle han visa!

Och skräddaren mente, att i själfva verket gaf han katten hundingen, men han ville ha utslag på att en, som betalte krono- och kommunalskatt och prästaskatt och hade en aktie — till hälften — i den nya banan, inte behöfde slita spannrem.

Så uppsköts målet på några timmar för att parterna måtte få tid och rådrum att samsas.

Manfolken fick Lans snart ihop vid en toddy. Och de blefvo varma, snälla och glada, veka rent af — till slut kysstes de och kallade sig själfva för Fäkvistar. Nu skulle de bli vänner för tid och evighet. Katten skulle döden dö — en kvarnsten skulle bindas vid hans hals. Skomakaren skulle ge skräddaren en ny aln "efter det nya systemet," och skräddaren sin vederpart en ny tupp — om han också måste medge, att en sådan där en fin "tockekinare" eller "kinatocke" kunde han inte skaffa honom.

Så långt var det nog bra. Och på det togo de sig en ny tuting.

Men när fruntimren så skulle enas därinne, blef det gråt och tandagnisslan. Det var gräsligt, rent!

Tuppens död kunde Martina kanske förlåta — för ett kreatur, om det nu vore aldrig så kärt, vore ju ändå inte mer än en människa! Och skulle det vara försynens vilja, att hon skulle bli åldrig, så kunde hon nog bli det utan de äggen, som nu aldrig skulle komma till världen! Men att Karna hade skyllt både henne och hennes lifsfrukt för tjufnad — det var okristligt!

Och Karna sa, att allting annat kunde hon tillgifva, för hon visste, hvad där stod i femte bönen, men hon hade fått munnen full af död fjäder — och det var hon inte människa att svälja i detta lifvet.

Det såg mörkt ut med förlikningen.

Då kom en af skomakårens pysar springande med andan i halsen och tårarne i ögonen. Nu var där rent förfärligt där hemma: skräddarekatten hade kaputtat de två största hönorna — prästahönan och den svarta!

Det var som fotogén i eld — som salt i surt öga! Käringarna röko ihop med käften, manfolken slogo glasen omkull, och hade man inte hållit dem, hade de kommit i slagsmål på nytt igen.

Skräddarens advokat bestred naturligtvis alltihop. Lögner af pojkarackaren! Uppgjordt på förhand där hemma, förstås! Hvem hade sett det? Man måste åtminstone ha uppskof för att höra sig för.

Det gjorde saken sju resor värre. Pojken höll på att få smörj.

Till all lycka fick han fram att nämdemannens kvinna och en af hennes töser hade just gått förbi och sett alltihop. Det var lite kinkigt för advokaten: hans egen hustru! som han aldrig tordes byta ord med! Om han skulle kunna jäfva dem, kanske — — —

Nu sa Martina rent ut, under det hon stortjöt, att skräddarens och katten säkert inte slutade opp förr än de hade fått lifvet af de små oskyldiga barnen också. Kanske hon kom hem och fann dem ihjälrifna! De rara ungarne!

Och därmed sträckte hon alla fyra benen från sig, gaf till ett vrålande och föll handlöst — rakt bort på skräddaren. Ett par kaffekoppar strök hon i golfvet med detsamma.

Skräddaren vardt förfärad. Han bad sin käring hålla snattran och inte göra dem olyckliga — annars skulle han täppa till "tittorna" på henne. Och så bad han advokaten mäkla.

Lans satte sig på sina höga hästar, talte om det Betlehemitiska barnamordet och Stockholms blodbad, om återfall i brott och korrektionsanstalter. Det var ju alldeles som när ryssarne grasserade här förr i världen — kanske det vore så godt att gå in till landshöfdingeämbetet och begära inkvartering af polis eller trupper, för att inte människolif skulle förspillas.

Då började skräddarekåringen på att vakna till och ge hals, så att hela rummet fylldes med folk. Nu skulle ofredens tider vara slut. Hon skulle själf ta kaitaaset och det i denna dag och sy in honom i en gammal guanosäck och lägga två grånstenar hos honom och själf bära honom ner till ån och själf slänga ut honom i svängehölen, där aldrig en själ hade nått botten — lefvande åtminstone. Och sådan karl var hennes man, att han nog kunde betala den usla tuppen och hönsen med, bara skomakaren hade haft häradssyn på dem. Men en sak kunde hon inte för sitt samvete — det var att draga sin nästa inför Pontius Pilatus, lefva i osämja med honom och stå efter hans argesta. Hon visste hvad där står i Paulus: "Hällre än att orätt göra Själf jag orätt lida må."

Där var ättika med galla i talet. Men det förlösande ordet var sagdt. Martina grät och föll henne om halsen. Och kyssar smattrade. Gud vet om inte Lans passade på och kysste bägge kvinnorna i häpenheten, den gamle knektafiluren.

Och skräddaren tog in vin och "gökar;" vittnena kallades in och trakterades och fingo 75 öre hvardera för sin inställelse — de som ville ta mot nå'nting. Men det ville bara tre — de andra elfva skämdes. Och Lans så väl som skräddarens egen advokat fingo hvardera tre riksdaler och stämningskostnaderna för

bägge parterna erlade också skräddaren. Och skomakaren fick fem kronor för tupp och hönor och löfte om en tupp, så snart Karna kunde få tid att gå till herrgården och köpa eller beställa en.

Se'n drucko de förlikning, så det stod härliga till. Och då målet pröfvades och de trädde in, voro de betydligt "i gasken." Kattamålet anmäldes som förlikt och det blefvo de fria ifrån, men — — —

Men länsmannen åtalade dem därför att de inför rätten varit synbarligen rörda af starka drycker! De bestredo, förstås, men det gjorde de på ett sätt, så att ingen tvekan fans om deras tillstånd.

Det var det allra värsta, för de blefvo bötfällda bägge två. Och det tog genom både byxor och skinn.

Skomakaren gick och retade opp sig och ville göra ett nytt mål af det. Han ville att skräddaren skulle betala böterna för dem bägge två. Var det inte han, som rådde om katten? Och var det inte kattens skull att de voro vid tinget? Och var det inte skräddaren, som hade bjudit på för många gökar i förlikning? Hva?! Skomakaren svor att han skulle inte betala två styfver i böter.

Men nu lade kvinnorna sig emellan. Det var nog med spektakel som det var. Det kunde inte förnekas att de nu voro utskämda allihop. Men något nytt processpektakel skul-

le där inte bli af — det skulle de bli karlar för!

När de höllo ihop, så stodo de sig naturligtvis. Karlarne fingo ge tappt — som vanligt.

Och så samlade skomakarekäringen ägg och kycklingar och sålde till sin gubbes böter — efter han nu hade svurit på, att han inte själf skulle betala ett öre af dem. Och skräddarekäringen spann, så fingrarne blefvo som fiskakrokar och ryggen som ett rockahjul så kullrig.

Men böterna blefvo i sinom tid betalta. Katten låg i hafsens djup som Karna sa, och höll gråstenarne varma, och på skomakarens loge växte opp en stor skara kycklingar, mankön och kvinkön.

När skräddaren nu i påskdagarne var inbjuden på äggtoddy hos skomakaren, taltes de båda riktigt vid om sin egen dumhet och den sabla kattakältringen och så räknade de ut, att han hade kostat skräddaren sexti och skomakaren fyrti kronor — utom all sveda och värk, spe och smälek.

Åtminstone hade han varit främsta orsaken till den kattsingens processen, där bägge började som kärande och svarande, men slutade med att bli bötfälda — se'n processen blifvit nedlagd på ömse sidor.

Då sågo de stint på hvarandra och på Lans, som också var med, och så sade de, snopna och röda i flinten:

— Bevares väl för så'na där kattsingens processer! De ä inte för fattiga stackare!

Lans han småskrattade för sig själf.

— Och, nej Gu, en annan blir rik på dem häller — när de förlikas genast!

— Det var då den enda glädjen där var med den! mente Jeppa.

— Utom att där en gång blef riktig frid och endräkt våra kvinnor emellan! sa skomakaren.

— Hör du, Jeppa! Tror du inte ändå, att vi få betala lite rättegångskostnader ändå? Genom att där går mer kaffe till, hva? sa han se'n så tyst.

— Har du märkt det, också? Något ska man betala för att man har varit dum, du!

På **THE ENGBERG-HOLMBERG PUBLISHING CO.'S** FÖRLAG har utgifvits:

A-B-C-Bok (N:r 1) för de svenska barnen i Norra Amerika. Kartonerad. Pris 15 cts.

A-B-C-Bok (N.r 2) Hemskolan. Af Hedenschoug och Peterson. Kartonerad. Pris 15 cts.

A-B-C- (N:r 4) Läse- och rättstafningsbok för hemmet och skolan, af A. Hult. Kartonerad. Pris 25 cts.

A-B-C-Bok (N:r 5) utarbetad af J. A. Freeman. Kartonerad. Pris 15 cts.

Läsebok för småskolan, af Karl och Knut Kastman. Kartonerad. Pris 25 cts.

Läro- och läsebok för svensk-amerikanska församlingsskolor.

Denna läsebok är lämpad för såväl ljud- eller skrifläsemetoden som stafningsskrifläsemetoden. Systematiskt ordnad i fyra kurser af V. J. Tengvald.

Första kursen. Språkljuden, ljud-, staf- och skriföfningar. Kartonerad. Pris 10 cts.

Andra och tredje knrserna. Stafnings-, renläsnings- och innehållsöfningar, blandade läro- och lässtycken, stafning och analysering. Kartonerad. Pris cts.

Kurserna 1-3. Kartonerad. Pris 25 cts.

Fjerde kursen. Läro- och lässtycken för församlingsskolans högre klasser. Kartonerad. Pris 35 cts.

Kurserne 1-4. Kartonerad. Pris 50 cts.

Ovillkorligen en af de bästa så väl som billigaste af svenska läseböcker.

Anvisning till Bibelns Kännedom, med karta öfver Palestina, af P. Welander. Kartonerad. Pris 40 cts.

Rättstafningslära af S. A. Granere af K. J. Wikholm. Kartonerad. Pris 15 cts.

Rättskrifningslära af D. A. Sunden. Karton. Pris 25 cts.

Svensk Språklära för folkskolan af D. A. Sunden. Karton. Pris 25 cts.

Svensk Språklära i sammandrag af D. A. Sunden. Karton. Pris 50 cts.

Ordbok öfver Svenska Språket af D. A. Sunden. Inb. Pris $4.00.

Innehåller förklaring öfver mer än *100,000* i *svenska språket* förekommande ord och är den enda tidsenliga svenska ordbok som med något skäl kan sägas vara fullständig.

Sånglära för lärjungar, af J. P. Cronhamn. Kartonerad. Pris 25 cts.

Bibliska historien, af C. G. Barth. Karton. Pris 30 cts.
Biblisk Historia, af J. Bäckman. " " 25 "
Biblisk Historia, af G. M. Celander. " " 25 "

Pontoppidan's explanation of Luther's Smaller Catechism ..... Boards, Price 25 "

Martin Luthers lilla kateches..... Karton. Pris 10 "

Svensk-Engelsk Kateches.... ..... " " 10 "

Fullständigaste Engelsk-Svenska Brefställaren för svenska folket i Amerika ..... Klothband $1.00

Fullständig Svensk-Engelsk Bref- och formulärbok. " 90 cts.

Historiska arbeten samt reseskildringar

utgifna af

THE ENGBERG-HOLMBERG PUBLISHING CO.

Förenta Staternas Historia, af J. A. Enander. 1,500 sidor. 125 illustrationer. Bunden i två fina klothband. Pris $4.00.

Detta är den innehållsrikaste historia öfver Förenta Staterna som utgifvits på svenska språket.

Förenta Staternas Historia, sammandrag af C. F. Peterson. 300 sidor. 33 illustrationer. Klothband. Pris 75 cts.

Ett Hundra År. En återblick på det nittonde seklet, af C. F. Peterson. 716 sidor. 251 illustrationer. Klothband, Pris $3.50. Klothband med guldsnitt $4.00. Halfmorocco $4.00. Halfmorocco med guldsnitt $4.50

"Om denna literära produkt kan utan öfverdrift sägas att den tillhörde bästa skatter, hvarmed den svensk-amerikanska bokmarknaden hittills blifvit riktad."—*Vestkusten.*

"Utan all gensägelse är detta det mest omfångsrika, bäst skrifna och i typografiskt afseende omsorgsfullast utförda originalarbete som ännu utkommit på svenska språket i detta land."—*Hemfrid.*

Kristofer Columbus, hans lefnad och resor, af Washington Irving. 516 sidor. 284 illustrationer. Klothband, Pris $3.00. Halfmorocco med guldsnitt $4.00.

"Boken, som vimlar af verkligt goda illustrationer, är det gediguaste och bäst utstyrda arbete, som någonsin å svensk-amerikanskt förlag utkommit."—*Minnesota-Posten.*

"Hvad den typografiska utstyrseln beträffar kan den i hvarje hänseende fullt mäta sig med det bästa som i den vägen åstadkommits såväl i Sverige som här. Papperet af yppersta kvalitet, stilarne och trycket eleganta, och de 284 illustrationerna utförda med en finess, hvartill i Amerika förut publicerade svenska böcker sakna motstycke."—*Svenska Veckobladet.*

"En af de vackraste illustrerade arbeten vi sett."—*Svenska Folkets Tidning*

President Garfield. Skildring af hans lefnad och det å honom föröfvade lönmordet, tillika med en biografisk skiss af hans mördare, Chas. J. Guiteau. Klothband. Pris $1.00.

Det sextonde århundradets reformationshistoria, af J. H. Merle D'Aubigne. 1,962 sidor i tre klothband. Pris $4.50. Med guldsnitt $5.50.

Kort reformationshistoria för skolan och hemmet, af W. Redenbacher. Kartonerad, Pris 40 cts. Klothband 60 cts.

Lifsbilder ur kyrkans historia af Ålbin Hildebrand. I två klothband till 50 cts. stycket.

Republiken och dess institutioner, jemte konstitutionen, i öfversättning af C. F. Peterson. Klothband, Pris $1.00.

Ett oumbärligt arbete för alla hvilka vilja sätta sig in i landets politiska förhållanden.

Till Rom och hem igen. Skildring af en Europeisk resa år 1890, af D:r O. Olsson. 734 sidor. 97 illustrationer. Pris: Klothband $2.00. Moroccoband med guldsnitt $3.00.

Det heliga landet eller Palestina. Skildradt i ord och bild af D:r Samuel Manning. 210 sidor. 135 illustrationer. Kartonerad. Pris $2.25.

Kataloger sändas gratis. En större, rikt illustrerad katalog sändes vid mottagandet af femton cents i frimärken till betäckande af postporto.

Adressera

The Engberg-Holmberg Publishing Co.,

119 Chicago Ave., Chicago, Ill.

POETISKA ARBETEN

hvilka utgifvits af **THE ENGBERG-HOLMBERG PUBLISHING CO.**

Dödens engel, af J. O. Wallin: Med illustrationer af Carl Larson. Praktband. Pris $1.00.

"Wallins 'Dödens Engel' har ännu icke öfverträffats af någon religiös dikt, och som den nu kommer omklädd med fina illustrationer, tryckt på godt papper och bunden i vackert band, så är den särskildt väl passande till present."—*Vårt Hem.*

Vid juletid, af C. D. af Wirsén. Med illustrationer af Jenny Nystrom. Praktband med pressningar i guld, silfver och två färger. Pris $1.50.

"Man kan inte finna en vackrare julklapp än denna bok. Wirsén har i de poem, som bilda detta arbete, gifvit Sveriges literatur en äkta perla. Och Jenny Nyström har gjort sitt till att framhålla några af pärlans älskligaste skiftningar. Detta arbete borde ägas af alla, som värdera svenskt skaldskap och svensk konst.—*Superior-Posten.*

Fattvardsbarnen, af Esaias Tegnér. Med Illustrationer af Carl Larson. Praktupplaga. Pris $1.00.

"Illustrationerna utmärka sig för mycken fyndighet och fantasi. Utom en större illustration å titelbladet och en dito vid sjelfva skaldestyckets början finnes öfver hvarje sida af detsamma en vignett och två sådana pryda början och slutet af tillegnan till Norberg. Härförutom finnes illustrationer äfven å permarnes insidor samt de motsvarande bladen, äfvensom å det inre titelbladet en väl träffad medaljongsbild af skalden. Papperet är ytterst fint, af en skär färgton, trycket utmärkt och illustrationerna äro utförda i en mattare färg, en nyans af blått, hvilket afbrott verkar särdeles tilltalande och förhöjer intrycket af de vackra teckningarna. Det synnerligen eleganta och smakfulla bandet står i bästa harmoni med det praktverk, som detsamma innesluter.—*Dag. Nyheter.*

Frithiofs Saga, af Esaias Tegnér. Godtköpsupplaga. Kartonerad. Pris 25 cents.

Illustrerad upplaga. Illustrationer af Aug. Malmström. Klothb. $1.00.

Illustrerad upplaga. Illustrationer af Aug. Malmström. Med fjorton extra illustrationer i ljustryck. Klothband..... .....$1.75

Illustrerad Praktupplaga. Rikt illustrerad. Format 9½x12½ tum. Inbunden..... Pris $3.50.

Fänrik Ståls Sägner, af J. L. Runeberg. Godtköpsupplaga. Kartonerad. Pris 25 cts. Klothb. 40 cts. Praktupplaga. Med teckningar af Aug. Malmström. Klothband, Pris $1.50, med guldsnitt $1.75.

Linnæa. Poetiskt album. Af svensk-amerikanska publicister i Chicago. (J. A. Enander, C. F. Peterson, Jakob Bonggren, Ernst Lindblom.) Pris: Klothband 50 cts,

Eterneller och vårblommor. Deklamationsstycken och dialoger för föreningar och sällskap samt för läsning i hemmet. Samlade af Johan A. Enander.

Första häftet. Religiösa skaldestycken. Pris 25 cts.

Andra häftet. Svenska historiska fosterländska sånger. Pris..... 35 cts.

Båda häftena i ett band. Kartonerad..... Pris 75 "

Axel, Svea och Nattvardsbarnen. Af Esaias Tegnér. Kartonerad, Pris 25 cts. Klothband 40 cts. **Axel,** häft. 10 cts. **Nattvardsbarnen,** häft. 10 cts. **Svea** samt **Karl XII,** sång för **Skånska landtvärnet,** sång för **Jämtlands fältjägare, Skytten, Det eviga** och **Fridsröster.** Häft. 10 cts.

Evangelina. Poem af Henry W. Longfellow. Häftad. Pris 25 cts.

Kataloger sändas gratis. En större, rikt illustrerad katalog sändes vid mottagandet af cents i frimärken till betäckande af postporto.

Adressera

The Engberg-Holmberg Publishing Co.,

119 Chicago Ave., Chicago, Ill.

Noveller, sägner, sagor m. m.,

utgifna på

The Engberg-Holmberg Publishing Co:s förlag.

Svenska Folksägner. Samlade samt försedda med historiska och etnografiska anmärkningar af Herman Hofberg. Innehåller 82 sägner. Illustrerad. Pris: Klothband $1.50. Halfmorocco med guldsnitt $2.00.

Särskilda häften kunna erhållas till *15 cents stycket*, fördelade som följer:

Första häftet. Folksägner från Skåne, Blekinge, Upland och Helsingland.

Andra häftet. Folksägner från Småland och Vesterbotten.

Tredje häftet. Folksägner från Gotland, Halland, Vermland och Öland.

Fjerde häftet. Folksägner från Bohuslän och Vestergötland.

Femte häftet. Folksägner från Östergötland, Dal och Vestmanland.

Sjette häftet. Folksägner från Närike och Södermanland.

Sjunde häftet. Folksägner från Dalarne, Gestrikland, Medelpad, Ångermanland, Herjedalen, Jämtland och Lappland.

Paul och Virginie. Pris: Kartonerad 50 cts. Klothband 65 cts.

En af de älskligaste berättelser som någonsin skrifvits; en idyllisk skildring af det renaste, oskuldsfullaste kärleksförhållande mellan två i naturens sköte uppväxande personer: en lifs bild som man ej utan djup rörelse kan studera.

Genoveva af Brabant. (Den heliga Genoveva.) Pris: Kartonerad 35 cts. En af de skönaste berättelser från riddartiden.

I Prestgården. En julbild af N. P. Ödman. Pris: Kartonerad 25 cts. Klothband 35 cts.

En roande berättelse af den kände författaren till så många qvicka poem, skizzer och berättelser.

Jan Olsons Äfventyr, eller en vermländsk emigrants resor och lefnad öfven i det Norra Amerika. Författad af honom sjelf. Med 30 illustrationer af Gus Higgins. Pris: Häftad 75 cts. Kartonerad 85 cts. Klothband $1.00.

Den roligaste svenska bok, som tryckts i Amerika; en glad "greenhorns" historia. Den handlar om en illmarig vermlänningss äfventyr, om qvinnor, prester, borgare och bönder. En på samma gång munter och anständig bok.

Rosa af Tannenburg. En berättelse från riddartiden. Pris: Kartonerad 50 cts.

Den verklige Robinson Crusoes lefverne och äfventyr samt tjuguåttaåriga vistande på en obebodd ö. Af Daniel DeFoe. Med fyratio illustrationer. Pris: Häftad 65 cents. Kartonerad 85 cts. Klothband $1.10.

Tio Kungaäfventyr af Pehr Thomasson. Med trettio illustrationer. Pris: Kartonerad 60 cts. Klothband 75 cts.

Innehåller följande berättelser, hvilka äfven säljas hvar för sig till nedannämnda priser:

Kung Oscar och skogvaktaren..... .....10 cts.
Gustaf Vasa och Dalmasen .....10 cts.
Karl XV och Dalkullan.....10 cts.
Gustaf III och Smålänningen.....10 cts.
Karl X och Ölänningen .....10 cts.
Karl IX och Vermlänningen.....10 cts.

Karl IX och Klosterjungfrun .....
Karl XII och Skåningen ..... } 10 cts.
Karl XII och Bössesmeden ..... 10 cts.
Fredrik I och Östgöten ..... 10 cts.

Vallflickan och Grefven. Pennritning af Pehr Thomasson. Pris: Häftad 15 cts. Kartonerad 25 cts.

Hans Sörensens underbara qvarnresa och hvad derpå följde. Af Pehr Thomasson. Pris 10 cts.

Den lilla kolonien, eller fyra skeppsbrutna på en obebodd **ö i** stilla hafvet. Af E. Souvestre. Pris 5 cts.

Den underbara handsken. En gammat saga ånya berättad. Pris 5 cts.

Till Ulspegels lefnad och putslustiga upptåg. Pris 15 cts.

Drömmarnes Bok, eller konsten att uttyda en hvar dröm Pris: Häftad 25 cts. Kartonerad 35 cts.

En af de bästa drömböcker hvilka utgifvits på svenska språket.

Kataloger sändas gratis. En större, rikt illustrerad katalog sändes vid mottagandet af femton cents i frimärken till betäckande af postporto.

Adressera

The Engberg-Holmberg Publishing Co.,

119 Chicago Ave,, Chicago, Ill.